24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
СЕНТЯБРЬ
23
ЫТЛАРИКУН
224 (5939) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ЧĂВАШ КОММУНИ

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Коммунистăн пур ĕçре те малта тата пуçаруллă пулмалла

Пирĕн çĕршыв çине тапăннă фашистсен йыткĕтĕвĕсене хирĕç пыракан кĕрешӳ фронтĕнче, çавăн пекех тылра та коммунистсем, парти организацийĕсем малти ретре пыраççĕ. Отечественнăй вăрçă вăхăтĕнче вĕсен ролĕ тата ответлăхĕ питех те пысăк. Вĕсен халăха отечественнăй вăрçăра çĕнтерессишĕн кĕрешме мобилизацилесе, çав кĕрешӳре ертсе пырас пулать.

Отечественнăй вăрçă пуçланнăранпа парти организацийĕсем хăйсен ĕçĕсене çĕнетсе урăхлатрĕç. Вĕсем ĕнтĕ пĕтĕм ĕçе вăрçă вăхăчĕ хушнă пек туса пыма тытăнчĕç. Вĕсем халĕ тăшмана çĕнтерсе тăкас задачăсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе ĕçлеççĕ. Парти организацийĕсен мĕнпур ĕçĕ халĕ йăлтах отечественнăй вăрçă задачисене пăхăнать. Çав задачăсене пурнăçа кĕртессинче чи малта коммунистсем пыраççĕ. Ирсĕр фашистсен йыткĕтĕвĕсене хирĕç çапăçнă çĕрте çарти большевиксем хăйсен примерĕпе ытти боецсемпе командирсене хавхалантарса пыраççĕ. Аса илер-ха, мĕнле çапăçса вилчĕ отечественнăй вăрçăн геройĕ большевик Гастелло. Вăл нимрен те хăраман, юлашки сывлăш тухиччене хăйĕн самолечĕн рульне çирĕп тытса пынă, фашистла çăхансене çапа-çапа антарнă. Юлашки самантра, унăн самолетне вут хыпса илсен, вăл хăй пĕтессине пĕлсех ялкăшса çунакан самолета тăшман автомашинисемпе горючи тултарнă цистернисем çинелле тытнă, самолечĕпе вĕсем çине персе аннă та вĕсене йăлтах сирпĕнтерсе янă. Çапла çапăçаççĕ ĕнтĕ фронтра большевиксем. Çапăçура йывăрлăх тата хăрушлăх пулса тăрсан, большевиксем яланах малта пырса, хăйсен примерĕпе красноармеецсене тата командирсене хавхалантарса, малалла илсе пыраççĕ.

Фронтпа тыл пĕр-пĕринпе тачă çыхăнса тăраççĕ. Çавăнпа та тыла çирĕплетесси, тылра тӳрĕ кăмăлпа тата харпăрхăйне хĕрхенмесĕр тăрăшса ĕçлесси—совет патриочĕн, кашни гражданинăн тивĕçлĕхĕ пулса тăрать. Халăхăн политикăллă тата производствăллă çĕкленĕвне пуçарса пырасси, ĕççыннисене ывăнма пĕлмесĕр тимлесе ĕçлес шухăшлă тăвасси, кулленхи ĕçре вĕсене ертсе пырасси—коммунистăн чи малти вырăнта тăракан пысăк тивĕçлĕхĕ. Совет государствине хӳтĕлес, ирсĕр те ултавлă тăшмана хирĕç кĕрешес ĕçре кашни ĕççыннинех тăван çĕршыва нумайрах усă парас тесе паттăррăн ĕçлеме тăрăшмалла. Кашни коммунистăн, вăл кирек-хăш участокра ĕçлесен те, хăйне хĕрхенмесĕр ĕçленин образецне, пĕтĕм вăй-халпа ĕçленин примерне кăтартмалла. Ытти ĕççыннисем вара унтан пример илчĕр. Çавăн пек тусан çеç коммунист ытти рабочисене, колхозниксене, интеллигентсене хăй хыççăн ертсе пыма пултарать.

Пирĕн предприятисенче ĕç нормисене икшер хут тата ытларах та тултаракансен движенийĕ, двухсотниксен, тысячниксен движенийĕ сарăлса пырать. Çак движенине ытларах та ытларах вăйлатас ĕçре коммунистсем малта пыни ĕçре пысăк усă кӳрет. Кашни коммунистăнах производствăра нихăçанхинчен вăйлă ĕçлемелле. Асра тытас пулать: халĕ ĕлĕкхи нормăсенче кăтартнинчен нумайрах продукци туса кăлармалла, планран ирттерсе туса кăларнă кашни япала, колхоз уйхирĕсенче ытларах пухса илнĕ кашни пăт тырă, планран ирттерсе ӳстернĕ кашни выльăх—тăван çĕршыва тĕреклетес, ирсĕр тăшмана çапса аркатас ĕçре пулăшать.

Коммунистсен авăн çапасси тата ытти ялхуçалăх ĕçĕсене хăвăрт туса пыма колхозниксене организацилесси çине ытларах çаврăнса пăхмалла. Çавăнпа пĕрлех коммунист колхоз производствинче хастарлă ĕçлемелле, вăл маттур ĕçленине кура колхозниксем ĕç тухăçлăхне ӳстерсе пыччăр, пĕтĕм вăй-хала хурса ĕçлеччĕр. Колхозсенчи пуçламĕш парторганизацисем чылайĕшĕ уборка вăхăтĕнче колхозниксене лайăх ертсе пырса, тырпула кĕске вăхăтрах уйхиртен пухса кĕртессине пурнăçларĕç. Çĕмĕрле районĕнчи Хударти пуçламĕш организаци (секретарĕ Н. Тарасов юлташ) колхозниксем хушшинче массăллă-политикăллă ĕçе аван туса пырать. Вăл ялхуçалăх ĕçĕсене вăхăтра туса пыма колхозниксене мобилизацилленине пула, ку ялти колхоз тырпулсене уйхиртен кĕске вăхăтрах пухса кĕртнĕ. Уйрăмах коммунист Фадеев юлташăн бригади (7-мĕш бригада) аван ĕçлет. Вăл кĕрхи тырăсене 5 кун хушшинче пухнă, суртыррисене те ытти бригадăсенчен малтан пухса кĕртнĕ. Ку бригадăри колхозниксемпе колхозницăсем пурте ĕç нормисене ирттерсе тултараççĕ.

Партин пуçламĕш организацийĕсем тата уйрăм коммунистсем пуçарса пынипе колхозсем, колхозниксемпе единоличниксем ялхуçалăх продуктисем енĕпе государство умĕнчи обязательствăсене срокчен тултараççĕ. Оборона фондне тырпул, аш-какай, сĕт-çу тата ытти апат-çимĕçсене параççĕ. Государство умĕнчи обязательствăсене кĕске вăхăтрах пурнăçлас, оборона фондне укçа-тенкĕ, заемсен облигацийĕсене тата ытти хаклă япаласене парас, Хĕрлĕ Çара валли ăшă тумтирсем пухса парас ĕçре коммунистсем ыттисене пример кăтартаççĕ, чи малтан хăйсен япалисене параççĕ, çавăн пек тума ытти ĕççыннийĕсене чĕнеççĕ. Пур ĕçре те коммунистсем пуçарса пыракансем пулмалла, çакă вăл вĕсен авторитетне ӳстерет.

Оборонăн Государственный Комитечĕ пурне те обязательнăй йĕркепе çар ĕçне вĕрентесси çинчен, СССР Совнаркомĕ пурне те сывлăшран тапăннинчен тата химиллĕ тапăнуран сыхланма вĕрентесси çинчен йышăннă постановленисене пурнăçа кĕртессинче коммунистсен малта пулмалла.

Большевиксен вăйĕ—вĕсем яланах массăсемпе тачă çыхăнса тăнинче. Коммунистăн практикăллă ĕçĕ ăнса пырасси çав çыхăну çирĕп пулнинчен килет. Партиллĕ-политикăллă ĕçе массăсем хушшинче анлăн туса пынипе ĕççыннисене паттăррăн, хăйсене хĕрхенмесĕр ĕçлеме, сыхăлăхлă пулма вĕрентес пулать. Организациллĕх тата çирĕп дисциплина пулни—çĕнтерӳ тума май паракан чи пысăк шанчăк. Çавăнпа та халĕ питĕ организованно пулмалла, çарти пек çирĕп дисциплина тумалла. Партипе правительствăн кăтартăвĕсене, вырăнти влаçсен распоряженийĕсене çийĕнчех тата тĕп-тĕрĕс пурнăçа кĕртсе пымалла. Вĕсене пурнăçа кĕртме ĕççыннисене мобилизацилесси — коммунистăн хисеплĕ ĕçĕ пулса тăрать.

Пирĕн парти членĕн ячĕ—калама çук чыслă та хисеплĕ ят. Çав ята тивĕçлĕ пулма тăван çĕршывшăн, чыслăхшăн, ирĕклĕхшĕн кĕрешес ĕçре паттăрлăха, хăвăн пурнăçна хĕрхенменнине, вилĕмрен хăраманнине кăтартас пулать, хăвăн хыççăн партире тăман ĕççыннисене ертсе пымалла, чи лайăх çынсене парти тавра пĕтĕçтермелле. Партипе правительствăна чĕререн парăннине, тăван çĕршыва юратнине практикăллă ĕçре кăтартмалла.

Боецсем валли парнесем йышăнакан пунктра

Çак кунсенче Саранскра Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли парнесем йышăнакан пункт организациленĕ.

Малтанхи сехетсем хушшинче пунктра заводсен, учрежденисен тата шкулсен вуншар представителĕсем пулнă. Пурте вĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли парнесем илсе пынă. Дежурнăй сĕтелĕ умне Гражданская урамри 46, 47, 50-мĕш номерлĕ çуртсенче пурăнакан килхуçи хĕрарăмĕсем пырса тăраççĕ. Вĕсем Действующи армине яма 3 пине яхăн пирус, сухал хырмалли приборсем, супăнь, одеколон, почта открыткисем илсе пынă. Хĕрарăмсем махорка чиксе çӳремелли, пурçăнран çĕленĕ пĕчĕк 40 хутаççене тата 70 çăмса тутрине хавасланса кăтартаççĕ. Çав парнесене çулăмлă патриоткăсем хăйсен аллисемпе тунă, çăмса тутрисемпе махорка хутаççисем çине: «Çĕнтерӳ тунипе таврăнăр», «Тăван çĕршывшăн», «Эпир сире асра тытатпăр» тесе çырнă. (ТАСС).

Вырăнти источниксенче нефть кăларни

Киргизин кăнтăр енче нефть тăракан 16 вырăн шутланать, вĕсенчен чылайĕшĕсем мĕн авалранпах паллă пулнă.

Ташкумышски районри «Местпром» алăсталăх артелĕ нефть тăракан вырăнсенче ĕçлеме тытăннă. Кунта пысăк мар заводăн строительствине пуçăннă, завод туса кăларакан продукци район шĕвек топливо ыйтнине ытлашшипех тивĕçтерме пултарать.

Сузакски районри Щорс ячĕпе тăракан артель те нефть тупас тата краççинпа бензин кăларас ĕçе организациленĕ. Майлисайри источниксемпе «Берлик» артель усă курать. (ТАСС).

Укçа-тенкĕ парăмĕсене татрĕç

ÇЕРПУ. Анатри Кипекçери «Ĕмĕт» колхоз членĕсем гитлерла Германин урнă фашизмне хăвăртрах çапса çĕмĕрме государство умĕнчи обязательствăсене срокченех тултарса пыраççĕ. Паянхи куна укçа-тенкĕ парăмĕсене 70 процент ытла тултарчĕç. Колхозниксем Максим, Иванов, П. Яковлев, М. Семенов тата ытти юлташсем те укçа-тенкĕ парăмĕсене çĕр процентчĕпех парса татрĕç.

ГР. ПЕТРОВ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Сентябрĕн 20-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 20-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕç пĕтĕм фронтра вăйлă çапăçусем туса пынă, Киев патĕнче уйрăмах хаяр çапăçусем пулнă.

Пирĕн авиаци противникăн мотомехчаçĕсене, пехотине тата артиллерине пыра-пыра çапнă, унăн аэродромĕсенчи авиаци çине бомбăсем пăрахнă тата переправăсене пĕтере-пĕтере тăкнă.

Сентябрĕн 18-мĕшĕнче сывлăшри çапăçусенче нимĕçсен 16 самолетне персе антарнă. Пирĕн 14 самолет пĕтнĕ.

Баренцово тинĕсĕнче пирĕн карап нимĕçсен пысăк транспортне путарнă.

* * *

Гитлеровецсем 1941 çулти июнĕн 22-мĕшĕнчен пуçласа августăн 31-мĕшне ситичченхи вăхăтра нимĕçсен авиацийĕ Хĕвелтухăç фронтĕнче тунă çухатусем çинчен калакан даннăйсене пичетлесе кăларнă. Фашистла суеçсем каланă тăрăх, вĕсем вăрçă ĕçĕсем пынă çак вăхăт хушшинче 725 самолет тата вилнисене, аманнисене тата пĕр хыпарсăр пĕтнисене шутласан, 6.900 летчик çеç çухатнă имĕш.

Çак даннăйсем пирки акă мĕн каламалла: вăл даннăйсем витĕрех суя тата суйи такамшăн та паллă. Çак суя даннăйсенче хирĕçӳлĕх пур, çав хирĕçӳлĕх çӳлте асăннă цифрăсен авторĕсем жуликла хăтланнине тăрă шыв çине кăларать, тĕллесех каласан акă мĕн: нимĕçсем 6.900 летчик кăна çухатнă тесе шутласан та, чипертерех шухăшласа пăхсан, вĕсем тем тесен те 725 самолет çеç çухатма пултарайман. Кучухнехи кашни самолет-бомбардировщик çинче 4—5 летчик пулнине асра тытсан, çавăн пекех тата истребительнăй авиаци пулнине, ку авиацири самолетсем çинче пĕрер летчик пуррине шута илсен, вара пĕтерсе тăкнă кашни самолет пуçне виçĕ летчик тивет тесе шутлас пулать. Çапла вара нимĕçсем 6.900 летчик çухатнипе, хăйсем шутланă тăрăхах 2.300 самолет çухатнă. Анчах çак цифра та вырнаçусăр тата кулăшла пулни пуриншĕн те паллă.

Гитлеровецсем хăйсен авиацийĕ чăннипе мĕн чухлĕ çухату тунине нимĕç халăхĕнчен пытараççĕ пулсан,—Совет Информаци Бюровĕ нимĕçсен авиацийĕ тунă чăн-чăн çухатусем çинчен пĕлтерет: виçĕ уйăх хушши пыракан вăрçăра сывлăшри çапăçусенче, зенитнăй артиллерирен персе тата аэродромсенче нимĕçсенне 8.500 самолет ытла пĕтерсе тăкнă, ку шута нимĕçсем вĕçсе çĕкленнĕ тата çĕре анса ларнă чухне тунă çухатусем кĕмеççĕ.

* * *

Сентябрĕн 19-мĕшĕнче нимĕç фашисчĕсен авиацийĕ Ленинград çине темиçе хутчен те вĕçсе пырса тапăннă. Тăшман самолечĕсен чылай пайне хула патне пынă çĕртех сапаласа тăкса каялла хăваласа янă. Противник самолечĕсен уйрăм групписем хула çине вĕçсе пырса, фугаслă тата вут чĕртекен бомбăсем пăрахма пултарнă. Пырса тапăнмалли тĕп объект вырăнне фашистсен авиацийĕ пурăнмалли çуртсене, обществăллă çуртсене, культура учрежденийĕсене тата больницăсемпе санитари учрежденийĕсене суйласа илнĕ. Вилнисем тата аманнисем пур. Малтанлăха шута илнĕ тăрăх, пирĕн авиаципе зенитнăй артиллери противникăн 17 самолетне персе ӳкернĕ.

* * *

Танксемпе атака тунă вăхăтра Шелудько капитанăн подразделенийĕ нимĕçсен 18 танкне çĕмĕрсе тăкнă тата тăшманăн тĕрлĕрен калибрлă орудийĕсене нумай пĕтернĕ. Ермаков подполковникăн чаçĕ белофинсен икĕ ротине атакăласа пĕтерсе тăкнă. Çак участокрах артиллерирен персе тăшман колоннине сапаласа янă тата нимĕç салтакĕсен пысăк группине, боеприпассем тиенĕ темиçе машинăна тата противотанковăй 7 тупăна пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енче пирĕн чаçсенчен пĕри 4 танк, 16 автомашина, 2 бронемашина, 7 мотоцикл, 3 пулемет пĕтерсе тăкнă. Юсавлă 3 оруди тата минометсем туртса илнĕ. Çапăçура нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсене 200 çын вĕлернĕ. Фронтăн тепĕр участокĕнче пирĕн чаçсем икĕ оруди, 7 миномет тата 37 станковăй пулемет тытса илнĕ.

* * *

Хĕрлĕ Çарăн тыткăна илнĕ аманнă боецĕсене фашистсем калама çук хаяррăн асаплантараççĕ. Ростовское ялĕнче нимĕçсем йывăр аманнă 5 красноармееца тыткăна илнĕ. Тискер-кайăкла асаплантарнине пăхмасăрах, советăн хăюллă патриочĕсем фашистсене нимĕнле показанисем те паман. Çакăн хыççăн гитлеровецсем красноармеецсене çакнă. Вĕсенчен пĕрине ураран çыхса çакнă. Вăрçăра тыткăна лекнисем валли Минскра тунă лагерьте выçăпа тата асаплантарнипе кашни кунах темиçе вуншар çын вилеççĕ. Карма хулинче тыткăна лекнисем валли тунă лагере хупса лартнă аманнă красноармеецсене уйрах, пĕлĕт айĕнчех усраççĕ. Нимĕçсем хутран-ситрен йĕплĕ пралук витĕр вилнĕ лашасем пăрахса параççĕ. Тыткăна лекнисем нимĕнле апат-çимĕç те илеймеççĕ. Вырăнти çынсем лагере хупнисене çăкăр тата панулми пама хăтланса пăхнă. Çакăн хыççăн фашистсем вĕсем çине пулеметсенчен пеме пуçланă. Виçĕ хĕрарăма вĕлернĕ. Васильевка салине фашистсем тыткăна илнĕ аманнă 5 красноармееца илсе пынă. Хресченсене пухнă та, фашистсен офицерĕ сăмах тухса каланă, вăл тыткăна лекнĕ красноармеецсене ирĕке кăларатăп тесе пĕлтернĕ. Тепĕр темиçе кунтан партизансем Васильевкăран 9 километртра красноармеецсен тискеррĕн асаплантарса пĕтернĕ виллисене тупнă, çак тискер ĕçе фашистсем тунă пулнă.

* * *

Уралри тата Хĕвелтухăçĕнчи металлургсем ăнăçлăн ĕçлесе, фронт тата тыл паракан заказсене пурнăçа кĕртеççĕ. Магнитогорскри металлургсем чугун тата хурçă шăратмалли хăвăртлăхсене чылай ӳстернĕ, металăн çĕнĕ маркисене ăнăçлăн хăнăхса пыраççĕ. Мастерсем Шатилин, Черкасов тата Герасимов юлташсем ертсе пыракан виççĕмĕш кăмака доменщикĕсем плана уйăхран уйăхах ирттерсе тултараççĕ. Çамрăксен смени нормăна 130 процент тултарса, планран ирттерсе кашни кунах вуншар тонна металл парать. Болотский юлташ срокран икĕ сехет малтан шăратса пĕтерет. Пĕрремĕш кăмака сталеварĕ Шербо юлташ палăртса çирĕплетнĕ срокран 2—3 сехет хăвăртрах шăратса кăларать. Сталеварсем Коршенко, Колодяжный тата Падик юлташсем, кăмакана ремонт тума пĕрре те чармасăр, нормăран ирттерсе 30 хутчен металл шăратса кăларнă. Кузнецкри металлурги заводĕнчи домна цехĕн коллективĕ совет металлургĕсен малти ретĕнче пырать. Вăрçă вăхăтĕнче икĕ уйăх хушшинче вăл планран ирттерсе нумай пиншер тонна металл панă, тимĕр рудине тата ытти чĕртавара вуншар пин тонна перекетленĕ. Златоустри металлурги заводĕнчи 4-мĕш кăмака сталеварĕсем Ногаев, Симонов тата Сергеев юлташсем мĕнпур плавкăсен 80 процентне хăвăрт методсемпе туса кăлараççĕ.

ларнă, горючи, боеприпассем, снаряженисемпе продовольстви тиенĕ 204 автомашинăна пĕтерсе тăкнă, 6 орудие юрăхсăра кăларнă, 64 мотоцикла çĕмĕрнĕ, боеприпассен икĕ складне взрыв туса сирпĕтсе янă.

Р. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен пысăк отрячĕ нумаях та пулмасть нимĕçсен канма вырнаçнă кавалери чаçĕ çине тапăннă. Партизансем 50 фашиста пĕтерсе тăкнă тата вуншар лашасем туртса илнĕ.

Минскран Бобруйск еннелле салтаксене валли хĕллехи тумтирсем тата сапернăй инвентарьсем тиенĕ обоз куçса пынă. Минскри электростанцин монтерĕ В. юлташ ертсе пыракан отряд засада тунă. Партизансем 40 нимĕçе вĕлерсе, тумтирсем тата инвентарьсем тиенĕ лавсене пĕтерсе тăкнă.

Селиба ялĕнче пурăнакансем партизансен отрячĕн командирне Я. юлташа нимĕçсем уйăрса лартнă староста — уголовнăй преступник Ступин колхозри виçĕ активиста нимĕçсене тытса пани çинчен пĕлтернĕ. Партизансем сентябрĕн 6-мĕшĕнче çĕрле ял çине тапăннă та нимĕçсен 18 салтакне тата икĕ унтер-офицерне вĕлерсе пĕтернĕ. Тăван çĕршыва сутакан Ступина партизансем персе пăрахнă.

* * *

Нимĕçсен фашистла мерзавецĕсен тискер ĕçĕсен списокĕ пĕрмаях ӳссе пырать. Е. юханшывĕ урлă каçма хăтланнă чухне поражени тӳснине пула, фашистсем çывăхри ялсенчен ачаллă 50 хĕрарăма хăваласа пухнă та вĕсене лодкăсем çине лартнă. Çав лодкăсен хӳттипе нимĕçсем тепĕр çырана ишсе каçма хăтланса пăхнă. Пирĕн боецсен паттăрлăхне тата тавçăруллăхне пула кăна нимĕçсене лодкăсенчен уйăрса илнĕ те хĕрарăмсемпе ачасене вилĕмрен çăлса хăварнă. Сентябрĕн 10-мĕшĕнче нимĕçсен тăватă истребителĕ Рядчино ялĕн районĕнче пирĕн йывăр аманнă красноармееца Балмагамбетова тата кĕçĕн политрука Яков Пахомова илсе пыракан санитарнăй самолета хуса çитнĕ. Санитарнăй машинăн фюзеляжĕ çинче Хĕрлĕ Хĕресĕн паллисем усăнах курăнса тăнă. Апла пулин те «Мессершмиттсем» ун çине пеме тытăннă. Самолет çунма пуçланă. Пилот машинăна питех те тăрăшса антарса лартнă та унтан боецсене йăтса тухнă. Фашистсем çĕр çумĕпе вĕçсе, аманнă боецсем çине çаплах пулеметран персе тăнă. Балмагамбетов юлташа вĕлернĕ, Пахомов юлташа пуçĕнчен амантнă. Коломенец ялĕнче нимĕçсем Антип Уваров старике тата 5 ачана сарая хупса питĕрсе илнĕ. Апат-çимĕçсĕр тата шывсăр темиçе кун тытса усранă хыççăн, фашистла ирсĕрсем старикпе ачасене чĕрĕллех çунтарса янă. Шавринка ялĕнче нимĕçсем унти çынсене пурне те çаратса пĕтернĕ. Чистова колхозницăнне вĕсем мĕнпур тумтирĕсене, кĕпе-йĕмсене, мануфактурăна илсе тухнă. Халĕ Хĕрлĕ Çар чаçĕсем каялла тытса илнĕ Бобровка ялĕнче нимĕçсем 8 кун хушши хуçаланнă. Çак вăхăт хушшинче вĕсем темиçе пӳрте çунтарса янă тата тухса кайма ĕлкĕреймен çынсене пурне те çаратса пĕтернĕ. Быстрова хресчен хĕрарăмĕнне нимĕç салтакĕсем сысна, виçĕ сурăх хăваласа тухса кайнă, кĕпе-тумтирсене, атă-пушмаксене, сехете пурне те туртса илнĕ. Никандр Быстровăн ĕнине, сурăхне, тырпулне, чăххисене, килти хатĕрĕсене илсе тухса кайнă.

* * *

Крит утравĕ çинчи патриотсен отрячĕсем Германи салтакĕсем çине, складсемпе аэродромсем çине хăюллăн тапăнаççĕ. Утрав çинче пурăнакансем партизансене продовольстви тăтăшах парса тăраççĕ, вĕсене фашистсен отрячĕсем куçса çӳрени çинчен пĕлтереççĕ. Çак кунсенче Гераклионран кăнтăр енчи ялта пурăнакан хресченсем партизансен отрячĕн командирне яла нимĕçсен салтакĕсем пыни çинчен тата вĕсем çĕнĕ тырпула туртса илме шутлани çинчен пĕлтернĕ. Партизансем нимĕçсем çине тапăннă та вĕсен 38 салтакран тата пĕр унтер-офицертан тăракан отрядне пĕтĕмĕшпех пĕтерсе тăкнă.

* * *

Çăмăл промышленность стахановецĕсем, продукци кăларассине ӳстерсе, фронтпа тылăн интересĕсене тивĕçтерсе пыраççĕ. Ивановăри Çĕнĕ мануфактурăри мастер помощникĕ Пантелеев юлташ пир тĕртекен 54 станокпа ĕçлет, норма тăрăх 40 станокпа ĕçлемелле. Унăн участокĕнчи работницăсем пурте нормăна ирттерсе тултараççĕ.

Ленинградри çĕвĕ çĕлекен фабрикăри скорняжница-резчицăсен бригади вăрçă вăхăчĕ хушнă пек ĕçлет. Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли алшишсемпе телогрейкăсем хатĕрлесе, хĕрачасем заданине 300 процент тултарса пыраççĕ.

Ленинградри атă-пушмак çĕлекен фабрикăра Жданкова юлташ ертсе пыракан бригадăна тивĕçлипех мухтаççĕ. Закройщицăсем нормăна икĕ хут ирттерсе тултараççĕ кăна мар, вĕсем тата хаклă чĕр тавара питех те нумай перекетлесе хăвараççĕ. Жданкова, Иванова тата Гусева юлташсем кашни эрнерех 80—100 мăшăр атă-пушмак хатĕрлемеллĕх тир перекетлесе хăвараççĕ. Новосибирскри фабрикăри çĕвĕç А. Ушакова юлташ задание 200—250 процент тултарать. Куйбышеври Володарский ячĕпе тăракан çĕвĕ çĕлекен фабрикăри мотористка Сомова юлташ сменăра икĕ нормăран кая мар парать. Мотористка-многостаночница Бражкина юлташпа пĕрле Сомова юлташ çĕнĕ работницăсене стахановла методпа ĕçлеме вĕрентет.

Сентябрĕн 21-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 21-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçнă, Киев патĕнче уйрăмах вăйлă çапăçусем пулса пынă.

* * *

Фронтăн Çурçĕр-Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн летчиксем противникăн 4 самолетне персе антарнă, нимĕçсен 5 танкне, продовольстви тиенĕ 15 лавран тăракан обозне тата боеприпассен складне пĕтерсе тăкнă. Капитан Ермаченко ертсе пыракан пирĕн самолетсен подразделенийĕ фашистсен аэродромне çĕмĕрсе тăкнă. Бомбăсем пăрахса тата пулеметсенчен персе нимĕçсен 17 самолетне пĕтернĕ.

* * *

Одесса патне пымалли вырăнсенче нимĕçсемпе румынсен войскисем, артиллерирен персе хатĕрленнĕ хыççăн, оборона участокĕсенчен пĕрне икĕ хут атакăланă. Таран тата Лысый лейтенантсем ертсе пыракан пирĕн батарейăсем атакăна сирсе янă. Противник чакнă, унăн çапăçура салтаксемпе офицерсем 500 çын вилсе тата аманса юлнă.

* * *

Çурçĕр фронтĕнчи участоксенчен пĕринче Ковалев юлташ командир пулса ертсе пыракан пирĕн разведчиксем противник минăсем лартса тухнă вырăна тупнă. Уйрăм участоксем çинчен минăсене илсе пуçтарса, разведчиксем засада тунă та финсен икĕ ротти çине пеме пуçланă. Паника вăхăтĕнче финсем хăйсемех минă лартса тухнă вырăна пырса кĕрсе пысăк çухатусем тунă.

* * *

Çурçĕр флотĕнчи подводнăй лодка противник шывĕсенче çӳренĕ чухне тăшманăн 6.000 тонна водоизмещениллĕ, çар снаряженийĕсем тиенĕ транспортне тупса палăртнă. Подводнăй лодкăн командирĕ виççĕмĕш рангри капитан Уткин юлташ транспорта артиллерирен персе путарма решени йышăннă. Темиçе хут пенĕ хыççăн, тăшман карапĕ çунма пуçланă та шыва путнă.

* * *

Белоруссин нимĕç-фашистла войскăсем тытса илнĕ районĕсенче партизансен движенийĕ анлăрах та анлăрах сарăлса пырать. Сентябрĕн малтанхи çуруйăкĕнче кăна Могилев тата Минск облаçĕсен темиçе районĕнче, малтанлăха палăртнă тăрăх, партизансен отрячĕсем нимĕçсен 650 салтакĕсемпе офицерĕсене пĕтерсе тăкнă. 12 йывăç кĕпере çĕмĕрнĕ, чугунçул çинчи икĕ кĕпере аркатнă, 23 танка стройран кă-

Сентябрĕн 21-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 21-мĕшĕнче пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçусем туса пынă. Нумай кунсем хушши хаяррăн çапăçнă хыççăн, пирĕн войскăсем Киев хулинчен тухса кайнă.

Сентябрĕн 19-мĕшĕнче нимĕçсенне 60 самолет пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 24 самолет пĕтнĕ.

Фински заливра пирĕн карапсем çине атака тунă чухне финсен çыранри оборонăри «Ильмаринен» ятлă броненосецĕ минăсем çине пырса тăрăнса шыва путнă.

* * *

Тыткăна илнĕ нимĕç салтакĕсем каласа панă тăрăх, Çурçĕр-Хĕвеланăç фронтĕнчи участоксенчен пĕринче çапăçакан нимĕçсен 30-мĕш пехотнăй дивизийĕ тата «СС» отрячĕсем хăйсен личнăй составне 50 процент таран çухатнă. «СС» дивизийĕ юлашки вăхăтра илнĕ пополненин пысăк пайĕ Польшăра, Румынире тата Югославире пурăнакан 17—19 çулти нимĕçсенчен тăрать, вĕсем çар ĕçне икĕ уйăх кăна вĕреннĕ. Çакă вăл Германи ăшĕнче çынсен резервисем майĕпен пĕтсе пыни çинчен тата çарсене кăшт кăна вĕрентнĕ кадрсене илме пуçлани çинчен калать.

* * *

Çурçĕр-Хĕвеланăç фронтĕнчи участоксенчен пĕринче пирĕн авиаци сентябрĕн 19-мĕшпе 20-мĕшĕнче тăшманăн 4 аэродромне çĕмĕрсе тăкнă. Аэродромсем çине бомбăсем пăрахса тата тупăсемпе пулеметсенчен персе, нимĕçсен 43 самолетне пĕтернĕ тата сывлăшри çапăçусенче нимĕçсен 6 самолетне персе ӳкернĕ. Фронтăн тепĕр участокĕнче советăн пикировка тăвакан бомбардировщикĕсем сентябрĕн 19-мĕшĕнче противникăн аэродромне атакăласа, нимĕçсен тĕрлĕ йышши 12 самолетне пĕтерсе тăкнă. Сывлăшри çапăçусенче тăшманăн виçĕ самолетне персе антарнă. Фронтăн Хĕвеланăç енче Трифонов полковникăн чаçĕнчи летчиксем нимĕçсен аэродромне атакăласа çĕмĕрнĕ, тăшманăн 29 самолетне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Çурçĕр-Хĕвеланăç енчи участоксенчен пĕринче çапăçакан Богайчук юлташăн чаçĕ противника атакăласа Ф. ятлă вырăнтан хĕссе кăларнă. Çапăçу хирĕнче нимĕç салтакĕсем нумай вилсе юлнă тата нумай хĕçпăшал пăрахса хăварнă. Богайчук юлташăн чаçĕнчи разведчиксем противникăн тылне кĕрсе кайнă та нимĕçсен пĕр ротине пĕтерсе тăкнă, штабăн автомашини çине персе, нимĕçсен пĕр генералне тата 4 офицерне вĕлернĕ.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енче Курносов юлташăн подразделенийĕсем сентябрĕн 20-мĕшĕнче тăшман укрепленийĕсене атакăланă. Атака нимĕçсен 71-мĕш пехотнăй полкĕн батальонне çĕмĕрсе тăкнипе вĕçленнĕ. Фашистсен 300 салтак вилнĕ. Противникăн 6 танкне, 20 станковăй пулеметне тата 8 орудине пĕтерсе тăкнă. Фронтăн çак енчи тепĕр участокĕнче полковник Пилипенко чаçĕ нимĕç пехотин батальонне çаврăнса илсе пĕтерсе тăкнă. Горячов юлташăн чаçĕ противника 6 километр каялла хăваласа янă, ăна пысăк çухатусем кӳнĕ, противникăн виçĕ противотанковăй туппине, радиостанцине тата нумай винтовкăсем тытса илнĕ.

* * *

Совет Информаци Бюроне Белоруссире çапăçакан партизансен отрячĕн боецĕнчен Степан Николаевич Петровичран çыру килнĕ. Петрович юлташ çапла çырса пĕлтерет: «Чи малтанах пирĕн отряд Случь юханшывĕ урлă каçмалли 9 кĕпере пĕтерсе тăкрĕ. Çак кĕперсенчен нихăшне те нимĕçсем юсаса лартаймарĕç. Фашистсем пĕр пысăк кĕпере темиçе хутчен те тăва-тăва лартрĕç, анчах эпир ăна кашнинчех çĕмĕрсе пытăмăр. Нумаях пулмасть партизансем пĕр ялта унти хресченсенчен мăшкăлласа пурăнакан фашистсен обер-лейтенанчĕ апатланнă çурта çаврăнса илчĕç, вара çав лейтенанта ярса тытса персе пăрахрĕç. Документсене, хĕçпăшала тата автомашинăна эпир отряда илсе пытăмăр. Çавăн хыççăн темиçе кун иртсен нимĕçсен 11 автомашини, пĕр броневикĕ тата 3 мотоциклĕ пирĕн района пычĕç. Нимĕçсем партизансен отрядне шыраса тупса пĕтерсе тăкма шутланă. Л. ятлă ял патĕнче эпир засадăран фашистсем çине пеме пуçларăмăр. Çапăçу сехет ытла пычĕ. Нимĕçсен 27 салтакне вĕлертĕмĕр, 16 салтакĕ йывăр аманчĕç, ыттисем тарчĕç. Çав çапăçу хыççăн ча-

Малалли 2-мĕш страницăра

Совет Информаци Бюровĕнчен

(Сентябрĕн 21-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳн вĕçĕ)

сах эпĕ çул çине пысăк мина хутăм. Тепĕр ирхине нимĕçсен карательнăй отрячĕн машинисем курăнчĕç. Виçĕ тонна йывăрĕш тиемелли малта пыракан машини мина çине пырса кĕчĕ те сывлăшалла сирпĕнсе кайрĕ. Нимĕçсен 25 салтакĕнчен пĕри те чĕрĕ юлмарĕç. Тепĕр вырăнта эпир вăрман витĕр пыракан çул урлă çĕртен пĕр метр çӳрĕ çӳлĕшре телеграф пралукне картăмăр, унăн вĕçĕсене йывăçсенчен çирĕп çыхса лартрăмăр. Тул çутăлса килнĕ чухне вăрман витĕр нимĕçсен 3 автомашини иртсе пычĕç. Малта пыракан машини пĕтĕм хăвăртлăхпа пралук çине пырса тăрăнчĕ, шоферĕ тата машина çинче ларса пыракан темиçе салтак вилчĕç. Иккĕмĕш машини малти машини çине пырса тăрăнчĕ, виççĕмĕш машинин кузовĕ çине эпир икĕ граната пăрахрăмăр.

Местечкăсенчен пĕринче нимĕçсем староста пулма хăйсен шпионне Фетод Протосеня уйăрса лартнă. Пирĕн виçĕ партизан нимĕç офицерĕсен тумтирне тумланчĕç те нимĕçсен çăмăл автомашини çине ларса çав местечкăна кайрĕç. Офицер тумтирне тăхăннă партизансем старостăна чĕнсе илсе çав вырăнти активлă совет работникĕсене кăтартса пама ыйтнă. Протосень çавăнтах ялсовет активĕн списокне тыттарнă. Тăван çĕршыва сутакан çак ирсĕр çынна партизансем вĕлернĕ.

Нимĕçсем ялсенче приказсем çакса тухнă, çав приказсенче вĕсем кирек мĕнле партизана та, чĕррине е виллине те, тупса паракансене 5 пиншер марка пама пулаççĕ. Персе вĕлерессипе хăратса, нимĕçсем хресченсене вăрмана кăмпасем тата çырласем пуçтарма кайма чараççĕ. Анчах приказсем, хăратнисем тата тискеррĕн асаплантарнисем фашистсене пулăшмаççĕ. Белорусси халăхĕ партизансене пулăшса пырать, фашистла ирсĕрсене эпир çĕмĕрсе пынă, çĕмĕрсе пыратпăр тата малашне те çĕмĕрсе пырăпăр...»

Сентябрĕн 22-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 22-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçнă.

* * *

Хура тинĕс флотĕнчи бомбардировщиксен группи икĕ кун хушшинче противникăнне 9 танк, 30 автомашина, пехотăн 3 ротине, 4 зенитнăй оруди тата тăшманăн аэродромĕсенче темиçе самолет пĕтерсе тăкнă. Фронтăн Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн летчиксем сентябрĕн 20-мĕшĕнче нимĕçсенне 15 танк, 90 автомашина, 11 зенитнăй оруди пĕтерсе тăкнă тата тăшманăнне пĕр самолет персе антарнă.

Фронтăн Кăнтăр-Хĕвеланăç енче Юханов полковникăн авиаци чаçĕ, çанталăкăн йывăр условийĕсенче, нимĕç танкĕсен колоннине пырса çапнă. Çанталăк тĕтреллĕ пулсан та, тăшман тылĕнчи вăйлă взрывсемпе пушарсем нумай километра çити курăннă.

* * *

Совет Союз Геройĕн Борис Сафоновăн чаçĕнчи летчиксем вăрçă пуçланнăранпа сывлăшри çапăçусенче фашистсен 132 самолетне персе ӳкернĕ тата аэродромсенче 25 самолет пĕтерсе тăкнă. Совет Союзĕн Геройĕ Сафонов 14 самолет, летчиксем Коваленко—7 самолет, Семененко, Половиков, Сорокин противникăнне пиллĕкшер самолет, Покровский, Максимович, Раздобудько—тăватшар самолет, Туманов, Яковенко, Родин — виççшер самолет пере-пере антарнă. Сафонов чаçне хирĕç пынă çапăçусенче нимĕçсем хăйсен пилочĕсенчен, штурманĕсенчен тата стрелок-радисчĕсенчен 300 çын ытла çухатнă. Вăрçă пынă вăхăтра Сафонов юлташăн чаçĕ сывлăшри çапăçусенче тата çĕр çинче 29 самолет çухатнă.

* * *

В. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ нимĕçсемпе финсен çарĕн тылĕсем тăрăх боевой поход туса ирттернĕ. Вунă кун хушшинче отряд çĕр километр ытла утса тухнă. Партизансем нумай çĕрте çыхăну линийĕсене тата-тата янă тата фашистсем нумай пулмасть туса çитернĕ икĕ кĕпере аркатнă. Партизансем шоссен тĕрлĕ участокĕсенче хурса хăварнă минăсем çине пырса тăрăнса нимĕçсемпе финсен темиçе автомашини взрыв пулнипе арканса кайнă. Вăрманти çул çинче засада туса, партизансем татах тепĕр виçĕ машинăна, фашистсен 8 салтакĕпе 2 офицерне пĕтерсе тăкнă. Тепĕр кунран разведчиксем çул тăрăх белофинсен 60 велосипедисчĕ пынине курнă. Çĕрле, шурлăхсем урлă, партизансем белофинсен çулне пӳлсе лартма тухнă. В. юлташ засада валли пĕр группа тата тăшмана пырса çапма тепĕр группа уйăрнă. Нумай сехет хушши персе тăнă хыççăн, тăшмана çапма уйăрнă группа атакăна кайнă. Белофинсем каялла чакнă та, засадăра ларакан партизансем пенĕ вырăна пырса лекнĕ. Противник пысăк çухатусем туса тата 4 станковăй пулемет, 10 велосипед, лашаллă темиçе урапа тата нумай боеприпассем пăрахса хăварса, каялла тарнă.

* * *

Совет танкисчĕсем В. Куля, И. Князев тата Н. Костенко фашистсен тыткăнĕнчен тарса тухнă. Хăйсем 12 кун хушши тыткăнра пулнă лагерь çинчен—тыткăна лекнĕ çар çыннисем валли тунă фашистла лагерь çинчен пирĕн боецсем çакăн пек каласа параççĕ: «Нимĕçсем лагере пушхирте тунă та, ун йĕритавра йĕплĕ пралукран çӳллĕ хӳме тытса çавăрнă. Çав лагерьте красноармеецсен нумай мар йышĕпе пĕрле, нимĕçсем оккупациленĕ районсенчен Хĕрлĕ Çарпа пĕрле тухса кайма ĕлкĕреймен арçынсене тата 15—16 çултан пуçласа унтан аслăрах арçын ачасене тытса усраççĕ. Çакăнта хăваласа пуçтарнă совет гражданĕсенчен пуринчен те нимĕçсем ăшă тумтирсене туртса илнĕ, тыткăнри красноармеецсенне вара гимнастеркисене те хывса илнĕ. Çынсем выçăпа аптăраса çитнĕ пирки лагерь тăрăх урисене аран кусаркаласа, мĕлкесем пек çӳреççĕ. Шыва нимĕçсем кунне пĕрре кăна турттарса килеççĕ. Пурте шыв пичкисем патне чупса пырсан, фашистсем пеме тытăнаççĕ. Куллен-кунах лагерьте персе пăрахнипе, выçса аптăранипе тата чирлесе 15—20 çын вилет».

* * *

Францире фашистла оккупантсене тата Виши правительствине хирĕçле движени кунран-кун вăйланса пырать. Аррас хулинче строительствăра ĕçлекен рабочисен забастовки пуçланнă. Çавăн пекех Лизье хулинче те рабочисен выступленийĕсем пулса иртнĕ. Па-де-Кале департаментĕнче хресченсем хушшинче пысăк хумханусем пуçланнă. Оккупациленĕ зонăри мĕнпур ялсенче фашистсем час-часах туса ирттерекен реквизицисем пирки хресченсем питех те тарăхаççĕ. Нумаях пулмасть фашистсем хресченсенчен кăçал лартса тунă мĕнпур çĕрулмине тытса илсе Германине ăсатнă. Нумай ялсенче хресченсем тырпула пытараççĕ, влаçсем туса ирттерекен мероприятисене активлăн хирĕç тăраççĕ.

* * *

Чугунçул транспортĕнчи работниксем, хĕллехи условисенче фронтпа тыла татти-сыпписĕр пулăшса пырас тесе, çывхарса килекен хĕле кĕме хатĕрленеççĕ. Кăнтăр-Донецк чугунçулĕн Циолкович юлташ ертсе пыракан дистанцири путеобходчиксем хăйсен вăйĕсемпе 11 пин щит юсанă. Машинист-лунинецсен Кандыбко, Васин, Степаниченко, Онищенко тата Селиванов юлташсен бригадисем хăйсен паровозĕсене хĕллехи условисенче ĕçлеме пĕтĕмĕшпех хатĕрлесе çитернĕ, çак ĕçшĕн вĕсем ĕçукçи хушса тӳлеме ыйтман. Ярославль станцинчи депо машинисчĕ Папавин юлташ, депори механиксем Павловпа Пискарев юлташсем хăйсен паровозĕсене хĕлле ăшă тытмалла тăваççĕ. Омск чугунçулĕ çинче комплекслă ремонт тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен Бобров юлташ бригадинчи рабочисем хăйсен тĕп ĕçĕнчен пушаннă вăхăтпа усă курса служебнăй çуртйĕрсене хĕллене хатĕрлеççĕ. Депона юсаса çитерес ĕç вĕçленсе пырать. Омск чугунçулĕн Петропавловск отделенийĕнчи линии çинчен станцисенче активистка-хĕрарăмсем будкăсемпе общежитисене юсаса çитернĕ. Батайскра Артемов ячĕпе тăракан чугунçул çинчи вагонниксем мĕнпур буксо-смазочнăй тата автотормоз хуçалăхне хĕллене хатĕрлесе çитернĕ. Коллектив хăйĕн вăйĕсемпех паровоз хуранĕсене çуса тасатнă, насоссене юсанă, мĕнпур инструмента кăтартуллă йĕркене кĕртнĕ.

Бригада наводчикăн геройла вилĕмĕ

КАНТĂР-ХĔВЕЛАНĂÇ ЕНĔ. (ТАСС). Наводчик Бригада огневой позицине хăйĕн орудипе кайнă. Кĕтмен çĕртенех ăна тăшман танкĕсен группи хупăрласа илнĕ.

Хăюллă боец çухалса кайман, тӳрĕ персе тăшманăн виçĕ танкне пĕтерсе тăкнă. Çав вăхăтра фашистсем оруди расчетне тĕллесе пеме тытăннă. Наводчик помощникĕ вилнĕ. Бригада хăй йывăр аманнă.

Вăл, аманнине пăхмасăрах, пеме пăрахман, тăваттăмĕш танка персе çĕмĕрнĕ. Тăшманăн тепĕр снарячĕ лекнипе орудине сиенленĕ. Бригада иккĕмĕш хут аманнă.

— Парăн, рус!—шавланă нимĕçсем.

Хăрама пĕлмен боеца тăшмансем пĕтĕмпех хупăрласа илнĕ.

— Çук, эсир мана чĕрĕлле илейместĕр,—тесе кăшкăрса, Бригада çунакан юнашар пӳрте кĕрсе кайнă.—Сывă юл, тăван çĕршывăм! Вилетĕп, анчах ылханлă фашистсене парăнмастăп,—тенĕ вăл çулăм ăшĕнчен.

Наводчик Бригада фашистсен тыткăнĕнче асапланса виличчен çунса вилни лайăхрах тесе шутланă. Хăйсен юлташĕн вилĕмĕшĕн артиллеристсем тăшмана тивĕçлипе таврăнă. Хăюллă боец Бригада çунса кайнă пӳрт çумĕнче çĕршер фашистсем вилĕм тупнă.

Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ

СОВЕТСКОЕ. Юманайĕнчи «Большевик» колхозри комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксем 370 килограмм тимĕр-тăмăр пухса райсоюза леçсе панă. Çак колхозах 150 тонна силос хывнă. Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 10 мăшăр перчатка, 39 килограмм çăм, 5 çĕлĕк, 10 тир панă.

В. АНДРЕЕВ.

Ленинградран панă радиопередача

Сентябрĕн 21-мĕшĕнче Ленинградран виçĕ хутчен орденпа наградăланă Кировски заводри работниксен митингне радио тăрăх панă. Хăватлă совет танкĕсене тăвакан строительсен сăмахĕсене мĕнпур çĕршыв итленĕ.

Митингра заводри партком секретарĕ Козин, Ленин орденĕпе наградăланă тимĕрçĕ Виноградов, Социализмлă Ĕçĕн Геройĕ Кировски заводăн главнăй конструкторĕ Котин, танкист Осипенко, Социализмлă Ĕçĕн Геройĕ завод директорĕ Зальцман юлташсем тухса сăмахсем каланă.

Кун хыççăн радио тăрăх Кировски заводри чи ватă рабочисен сырăвне панă, вĕсем çав çырура мĕнпур завод коллективĕн ячĕпе Ленинград хулине хӳтлекен совет воинĕсене чĕнсе каланă.

— Хаклă юлташсем — Совет çĕршывĕн воинĕсем, чаплă Ленин хулине хӳтлекенсем! — тесе çыраççĕ кировецсем. — Пирĕн хулан стенисем патне усал та тискер тăшман килчĕ, вăл мĕнпур ирсĕр те хаяр майсемпе Ленинград ĕççыннийĕсене пĕтерсе тăкасшăн, тăван хулана вутпа çунтарса аркатасшăн, çаратасшăн. Хĕрлĕ Çар воинĕсем, пĕлсе тăрăр, вăрçăри нимĕнле йывăрлăх та тăшмана хирĕç тăрас пирĕн çирĕплĕхе, тăшман çапнине хирĕç хăватлăн çапса ответлес çирĕплĕхе иксĕлтерме пултараймасть, эпир тăшмансене пуçĕпех пĕтерсе тăкма тупа туса каланине мантарма пултараймасть. Астăвăр, пире путиловецсене-кировецсене иккĕлентерме пултаракан вăй тĕнчере çук. Эпир хурçă шăрататпăр, эпир хурçă пекех çирĕп. Тăшмана хирĕç çĕкленнĕ хамăр кураймanлăхăн хăвачĕпе эпир фашистла тискер-кайăка çĕмĕрĕпĕр, ăна хăй юнĕн ăшĕнче сĕтĕрĕнтерĕпĕр.

Виçĕ хутчен орденпа наградăланă Кировски заводăн нумай пин çынлă коллективĕ, хăйĕн кĕрешӳри традицийĕсене çирĕп тытса пыраканскер, Хĕрлĕ Çар валли ывăнма пĕлмесĕр хĕçпăшал туптать, сирĕнпе — хамăрăн ывăлсемпе, тăвансемпе пĕрле, хамăрăн туссемпе, юлташсемпе пĕрле, эпир хамăрăн хулана, хамăрăн завода, хамăрăн арăмсемпе ачасене хӳтлеме хатĕр тăратпăр. Эпир, кировецсем, вилĕм кăрушлăхĕ çине тӳрех куçран пăхатпăр. Эпир вилĕмрен хăрнччен вилĕм пиртен хăраса ӳкĕ.

Хăюллă та çирĕп пулăр! Арăслансем пек çапăçăр! Ленин хулине хӳтлĕр, пĕр утăм та каялла ан чакăр! Тăшмана йĕрлесе хăваласа кайăр, тăшман виллисем тăрăх малалла кайăр, ăна сывлăш çавăрма ан парăр, ăна танксен гусениципе таптăр, ăна снарядсемпе, пулясемпе пере-пере ӳкерĕр, гранатăсемпе çапа-çапа аркатăр, самолетсем çинчен пере-пере çĕмĕрĕр, прикладсемпе çапа-çапа салатăр, штыксемпе чике-чике пăрахăр! Антив, вăл Ленинград стенисем патĕнче хăйне валли çăва шăтăкĕ туптăр.

Çĕнтермелле е вилмелле, пирĕнпе сирĕн суйласа илме урăхла шăпа çук. Çĕнтермелле е вилмелле, çапла совет воинĕн законĕ, çапла мĕнпур совет халăхĕн лозунгĕ. Кам вилĕмрен хăрамасть, кам хăрасси мĕнне пĕлмест, кам вут-çулăм витĕр никам тытса чарайми малалла каять, çавă çĕнтерет. Тăван çĕршыври ĕççыннисем умĕнче таса чун-чĕрепе тупа тăвар: мĕнпур фашистла ирсĕрсене вилĕм шăлăкне чикмесĕр эпир сирĕнпе аляран хĕçпăшал пăрахас çук! Гитлерăн юлашки бандитне пĕтерсе тăкмасăр эпир хамăрăн хĕçе йĕнне чикес çук! Вĕçне çитиччен хăюллă та паттăр пулар, хамăрăн тăван Ленинграда хӳтлесе хăварар!

Советлă Ленинградшăн, хамăрăн аслă тăван çĕршывшăн, Сталин ячĕпе, тăшмана çапса аркатма çĕнтерӳ патне малалла!

Одессăран панă радиопередача

Сентябрĕн 21-мĕшĕнче Одессăран пысăк радиопередача панă. Чи малтан Одессăна хӳтлекенсем осадăри Тобрук хулинчен илнĕ телеграммăна ответленĕ. Кун хыççăн коммунистсен партин Одесса хула комитечĕн секретарьне Сосновский юлташа сăмах панă.

Вăл çапла каланă:

— Фашистла варварсем румынсемпе нимĕçсен нумай йышлă дивизийĕсене Одесса çине, Хура тинĕс çинчи çак совет крепоçне тытса илме янăранпа хĕрĕх тăватă кун иртрĕ. Тăшман ĕмĕтленни пурнăçа кĕмерĕ. Хула патĕнче румынсемпе нимĕçсен суйласа илнĕ полкĕсемпе дивизийĕсем хăйсене валли вилĕм тупрĕç.

«Тăван çĕршывшăн, Сталиншăн, малалла!»—Советлă Одессăна хӳтлекенсем çак сăмахсене каласа çапăçаççĕ.

Рабочисемпе работницăсем, колхозниксемпе колхозницăсем, совет интеллигенцийĕ, хăрушлăхран хăрамасăр, тăван хула оборонишĕн пурне те туса пыраççĕ. Ваттисем те, çамрăккисем те заводсемпе фабрикăсене, пурăнмалли çуртсене хуралласçĕ. Заводсенче, фабрикăсенче, учрежденисенче тăрăшса ĕçленĕ хыççăн винтовка тытма, гранатăсем тата горючи тултарнă бутылкăсем ывăтма вĕренеççĕ. Хулара пур коммунальнăй предприятисем те йĕркеллĕн ĕçлеççĕ. Вĕренӳ çулĕ ăнăçлăн пуçланчĕ. Эпир хамăр таса çĕр фашистсен кĕтĕвĕсенчен тасаличчен пиртен пĕри те хăйĕн хĕçпăшалне пăрахас çук тесе тупа турăмăр!

Микрофон умĕнче Одессăшăн пыракан çапăçусен участникĕ сержант Губкин юлташ. Вăл çапла каланă:

—Одессăна хӳтлекенсенчен кашниех ун çине тăван çĕршыв мĕнле пысăк ответлăх хунине ăнланать. Çавăнпа та ĕнтĕ «Çĕнтерӳ е вилĕм»! тени пирĕн боевой лозунг пулса тăрать. Хаяр тăшман пирĕн хулана кураймĕ. Одесса советăн пулнă, вăл халĕ те советăнах, малалла та çапла пулĕ. Эпир çĕнтерĕпĕр, мĕншĕн тесен пирĕнпе пĕрле Совет Союзĕн ывăлĕсемпе хĕрĕсем, мĕншĕн тесен пирĕнпе пĕрле аслă çулпуç Сталин юлташ.

Ун хыççăн Н-ски заводăн котельщикĕ Семененко юлташ çапла каланă:

— Пирĕн завод коллективĕ Командовани заказĕсене пурнăçласа питĕ пысăк хаваслăхпа ĕçлет. Кашни рабочи, техник, инженер, служащи хăйĕн ĕçне мĕнпур пĕлӳлĕхне, мĕнпур вăйне хурать. Завод коллективĕ мана çапла калама хушрĕ: хамăр юратнă Хĕрлĕ Çарăн Командованин кирек мĕнле заданине те эпир пĕр çын пек пулса пурнăçа кĕртĕпĕр. Хамăр хула патĕнче румынсемпе нимĕçсен кĕтĕвĕсене çĕмĕрсе тăкăпăр.

Юлашкинчен Одесса патĕнчи çапăçусен участникĕ политрук Цыганков юлташ Совет Союзĕн ĕççыннисене Одессăна хӳтлекенсенчен хĕрӳллĕ красноармеецла салам каланă.

Черноморецсем Одессăна хӳтлес ĕçре

ОДЕССА, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Одессăна пымалли çулсем çинче, хăрушлăх тăракан вырăнсенче пур çĕрте те, черноморецсен батальонĕсем çапăçăва кĕреççĕ. Хăюллă атакăсем туса вĕсем тăшмана сире-сире яраççĕ, ăна пĕр хĕрхенмесĕр пĕтерсе тăкаççĕ.

...Фашистсем оборона участокĕсенчен пĕрин çине кунĕпех минăсенчен персе тăнă. Каçалапа канонада вăйланнă. Противник наступленине кĕме хатĕрленни паллă пулнă. Тинĕс отрячĕн командирĕ подразделенине хăюллăн та татăклăн пырса çапнипе нимĕçсемпе румынсен группине Н. районĕнчен хăваласа кăларма приказ панă.

Артиллерирен персе хатĕрленнĕ хыççăн старший лейтенант Шестаков моряксене атакăна илсе кĕнĕ. Çĕрлехи çапăçура противника çĕмĕрсе тăкнă тата вăл Лиман патнелле хăвăрт чакнă.

...Противник хула çывăхĕнчи совхоза тытса илнĕ. Моряксен подразделенине тăшман малалла кайса пырассине чарса лартма приказ панă. Çĕрле пулсан старший лейтенант Гительман командир пулса ертсе пыракан подразделени, вăйлăн персе тăнине пăхмасăрах, совхоз патне çывхарнă та фашистсене пырса çапнă. Нимĕçсемпе румынсем чердаксенче, çуртсен çийĕсенче вырнаçса, пулеметсемпе автоматсенчен краснофлотецсем çине вăйлăн персе тăнă. Хăюллă моряксем çуртйĕрсем патне шуса пынă. Гранатăсем тăшман салтакĕсем çине ывтăннă. Совет воинĕсем фашистсене хӳтленсе тăнă кашни вырăнтанах çине тăрса хăваласа кăларнă. Противник хăй йышăннă пунктран, пысăк çухатусем туса, каялла тарсан, моряксем хăйсем тăшман пехотин пĕр батальонне хирĕç çапăçнине пĕлнĕ.

Черноморецсен геройла атакисем Одессăна нимĕçсемпе румынсен йыткĕтĕвĕсенчен хӳтленин историйĕн чаплă страницисенчен пĕрине кĕрсе юлаççĕ.

М. ТУРОВСКИЙ.

Одессăна хӳтлекенсем—Тобрука хӳтлекенсене

Тобрук гарнизонĕн командующийĕн телеграммине ответлесе Одесса оборони районĕн командующийĕ çакăн пек телеграмма янă:

„Тобрука хӳтлекенсен гарнизонĕн командующине.

Эпир сирĕн саламăра пысăк хăмăлпа вуласа тухрăмăр. Совет халăхĕ çав варварсене пĕтĕмпех пĕтерсе тăкиччен фашистла бандитсене татăклăн та çирĕппĕн аркатса пырĕ. Пире шанса тăрăр, чĕре тапса тăнă чухне эпир гитлерла кĕтӳсене пĕтĕмпех пĕтерсе тăкиччен çапăçăпăр. Çак задачăна пурнăçлама вăйсем те, хăюллăхпа хастарлăх та пирĕн çителĕклĕ. Хĕрлĕ Çар аркатса тăкмаллах çапнипе тата пĕтĕм тĕнчери халăхсем пулăшса пынипе гитлеризм вилĕ. Эпир сире, Тобрука мухтавлăн хӳтлекенсене, хĕрӳллĕн саламлатпăр! Кĕрешӳре чĕтăмлă пулăр. Çĕнтерӳ пирĕнтех пулĕ!

Одесса оборони районĕн командующийĕ».

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли— ăшă тумтирсем

Шупашкарти Хлебокомбинат рабочийĕсемпе служащисем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем хатĕрлесе хунă. Паянхи куна вĕсем 5 çĕлĕк, 15 мăшăр алшишсемпе перчаткăсем, 5 ваткăллă брюкипе фуфайка, 6 джемпер, 2 мăшăр носки пухса склада кайса панă.

Кунсăр пуçне вĕсем çак кунсенчех çăматăсем тата сурăх тирĕсем илсе пама хатĕрленеççĕ.

Ăшă тумтирсем илме пĕррремĕш пекарня заведующийĕ В. Дьяконов юлташ 80 тенкĕ, А. Никулин юлташ—40 тенкĕ, Н. Островская юлташ 25 тенкĕ укçа панă.

* * *

Чăваш Çĕрĕç Халăх Комиссариатĕнчи инженер А. Курочкин юлташ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ваткăран çĕленĕ ăшă фуфайка тата çăматă илме 200 тенкĕ укçа пачĕ. Осановăпа Бочкарев юлташсем пĕрер çĕлĕк пачĕç. Машинистка С. Алексеева юлташ пĕр тир, Григорьева юлташ пĕр мăшăр çăм алшиш, тепĕр мăшăр ăшă носки пачĕç.

Уборщица Ольга Григорьева пĕр мăшăр çĕнĕ носки, çăмран тунă алшиш пачĕ. Н. Львовпа А. Титов юлташсем пĕрер мăшăр çăматă, Манин юлташ фуфайка тата çĕлĕк, Л. Быренко юлташ 1550 грамм çăм тата ытти юлташсем те тĕрлĕ япаласем пачĕç.

Çĕрĕç Халăх Комиссариатĕнче ĕçлекенсем пурĕ 16 мăшăр çăматă хатĕрлесе пама пулчĕç, 5 мăшăрне пухса панă. Унсăр пуçне 14 çĕлĕк, 4 мăшăр çăм носки, 2 мăшăр перчатка, 12 тир, 2 550 грамм çăм, 5 фуфайка, 6 ăшă кĕпе, 30 шарф пама пулчĕç.

Н. ЮМАНГАЙ.

* * *

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем пухас ĕç районра анлăн сарăлса пырать.

«Восход» колхозăн членĕсем 10 мăшăр çăматă, 30 тир, 25 мăшăр алса, 10 мăшăр носки тата ытти япаласем панă. Ку колхозăн председателĕ А. Шайманов юлташ пĕр кĕрĕк пиншаклăх сурăх тирĕсем, Е. Долгов, Р. Груздев тата О. Волков юлташсем пĕрер мăшăр çăматă совет воинĕсем валли пачĕç.

Каганович ячĕпе тăракан колхозра 80 тир, 48 мăшăр алса, 35 мăшăр носки, 21 мăшăр тăла, 14 килограмм çăм параççĕ.

Ворошилов ячĕпе тăракан колхозра 10 мăшăр çăматă, 5 мăшăр фуфайкăпа брюки, 27 мăшăр çăм алшиш пама пулнă.

Учрежденисемпе предприятисенче ĕçлекенсем те Хĕрлĕ Çар валли ăшă япаласем параççĕ. ВКП(б) райкомĕнче ĕçлекен И. Чудаков юлташ пĕр кĕрĕклĕх тир, Н. Петровпа П. Сакмаров юлташсем пĕрер фуфайка, райисполкомра ĕçлекен Романов юлташ пĕр мăшăр çăматă пачĕç.

И. МАКАРОВ.

* * *

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пуçтарса парас ĕç районра анлăн сарăлса пырать. Мичурин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем 41 тир, 12 мăшăр перчатка тата носки, 14 килограмм çăм, 16 метр пир пухса пачĕç. 58 çулхи колхозник Н. Семенов юлташ икĕ тир, ялсовет председателĕ пĕр тир, 500 грамм çăм, 150 тенкĕ укçан панă.

Киров ячĕпе тăракан колхозра та Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 39 тир, 6 килограмм çăм панă. «Красная Чувашия» колхоз членĕсем 21 тир, 30 килограмм ытларах çăм, 7 çĕлĕк тата перчаткăпа носкисем нумай панă.

А. КОНДАКОВ.

ÇĔРУЛМИНЕ ВĂХĂТРА КĂЛАРМАЛЛА

Çĕрулмине массăллăн пухса кĕртес вăхăт çывхарса çитет. Ăна кĕске вăхăт хушшинче пуçтарса кĕртме тăрăшмалла.

Маларах пулса çитекен çĕрулмин çеçкисем саралса хăраççĕ, каярахрисемпе вăтам вăхăтра пулакансен çеçкисем сивĕ çанталăк тăриччен симĕс пулса юлаççĕ. Çавăнпа та çĕрулмине пухса кĕртес ĕçе çĕрулми ӳсме пăрахсанах тытăнмалла. Çак вăхăт сентябрь уйăхĕн иккĕмĕш çурринче пуçланать.

Пирĕн Чăваш республикинчи колхозсенче çĕрулмине ал вĕççĕн, йывăç кĕреçепе кăларса пуçтарасси питех те сарăлнă. Кун пек чухне ĕç вăйĕ ытларах кирлĕ. Çĕрулмине хăвăртрах пуçтарас тесен, уйрăмăнах ТЭЦ-2 тата ытти машинăсемпе усă курмалла, çавăн пек машинăсем кашни МТС-рах пур. Тӳррипех калас пулать, çав машинăсемпе ку таранччен пачах çителĕксĕр усă курнă. Лайăх вĕрентсе çитернĕ машиноведсем пулсан, пĕр сезонра ТЭК-2 машинăпа 169 гектар, М—2 машинăпа 109 гектар кăларса пуçтараççĕ. Звено участокĕсем пĕр-пĕринпе юнашарах пулсан пĕр машинăпа 3—4 звенона, кашни звенора 8—10 çынпа ĕçлеме май пур. Çĕрулми кăларассине сивĕ çанталăка кĕртсе ярас мар тесен, мĕнпур машинăсемпе туллин усă курма тăрăшмалла.

Машинăсемпе усă курнă вăхăтрах, çĕрулмине пĕр касăллă плугпа та кăларма юрать. Пĕр касăллă плугпа ĕçлемелли техникăн нимĕнле йывăрлăх та çук. Çĕрулми нумай лартса тăвакан районсенче пĕр касăллă плугсемпе анлăн усă кураççĕ.

Малтанах çĕрулми кассисене плугпа сухаласа тухаççĕ. Кун хыççăн çиеле тухнă çĕрулмине алăпа хăвăрт пуçтарса пымалла. Тăпра айне юлнисене йывăç кĕреçепе е алăпа пăтратса пуçтараççĕ. Çĕрулмине лартнă чухне касăсем питех те юнашар пулма пултараççĕ. Çакна пула пĕр кассине сухаланă чухне тепĕр касси çине тăпра нумай купаланса юлать. Кун пек ан пултăр тесен, касăсене пурне те речĕпех сухалама юрамасть, малтан пĕр касă хăварса пымалла. Çакăн хыççăн, юлнă касăсене сухаласа пăрахмалла. Юлашкинчен вара сухаланă вырăн тăрăх пĕр хут сӳрелесе тухмалла, сӳре хыççăн çиеле тухнă çĕрулмине пухса пыраççĕ.

Сӳреленĕ хыççăн тепĕр хут, малтан çĕрулми лартнă касă майлах сухаласа пăрахмалла. Ку вара кĕрхи çĕртме сухи вырăннех шутланать, çавăнпа та ăна тарăн сухаламалла. Плут хыççăн та çын ямалла, вăл хутран-ситрен тупăнакан çĕрулмисене пуçтарса пырать. Çапла ĕçлени кĕреçепе кăларнинчен темиçе хут лайăхрах, тăкак та сахалтарах пулать, ĕçĕ те хăвăртрах вĕçленет.

Чăваш республикинче сарăлнă çĕрулми сорчĕсен (Лорх, Вольтман) çулçисем çанталăк сивĕтиччен симĕс пулаççĕ. Çавăн пекех тата, сăнаса пынă тăрăх, çĕрулми хăй те сивĕтиччен ӳсет. Мускав облаçĕнчи Ухтомски районри Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз çĕрулмине августăн 31-мĕшĕнче пуçтарса илсе гектартан 254 центнер, октябрĕн 5-мĕшĕнче пуçтарсан,— 584 центнер илнĕ. «Красный огородник» колхозри (Мускав облаçĕнчи Ленински район) М. А. Кутилина участокĕнчи пĕр гектар лаптăк çинче 40 пин çĕрулми кăкĕнчен кашни кунхи ӳсĕм пĕр гектар çинче 18 центнер пулнă. Ку ĕнтĕ çĕрулми кăларма вăхăта суйласа илме пĕлмеллине кăтартса парать. Çаксене пурне те шута илмелле. Çĕрулми çеçкине ăна кăларма пуçличчен 1—2 кун маларах çеç çулма юрать.

Çулса пухнă çĕрулми çеçкине силос тунă çĕре ямалла.

Çĕрулмине ытлашши ирттерех те пухса кĕртме юрамасть, мĕншĕн тесен унăн çиелти хуппи пиçсе çитмесĕр юлать, ăна пăхса усрама кансĕр. Уйрăмăнах кун пекки çулла лартса хăварнă çĕрулмин пулать. Кăçалхи çул пирĕн республикăра çулла лартса хăварнă çĕрулми чылаях пысăк вырăн йышăнса тăрать. Академик Лысенко çулла лартса хăварнă çĕрулмине малтанхи сивĕсем пуçлансан тин кăлармалла сĕнет. Сивĕ çанталăк çĕрулми çеçкине хăртса лартсанах кăларма юрамасть, ăна 15 кун хушши тăхтасан, çанталăк ăшă пулсан тин кăлармалла. Çак вăхăтра çĕрулми хуппи пиçсе хытса ларать. Çанталăк сивĕ тăрсан, вара вăхăта тăсма кирлĕ мар, сивĕ пулнă хыççăн 3—5 кунтанах кăларма пуçăнмалла.

Çуллахи вăхăтра лартса хăварнă çĕрулмине кăларнă чухне унăн хуппине сиенлемелле мар, пĕр вырăнтан тепĕр вырăна куçарни те ăна пăсать.

Пуçтарса илнĕ çĕрулмине хранилищăна хуриччен малтан типĕтмелле. Лайăх çанталăкра вăл çĕр çинче сапаласа пăрахсан та питĕ лайăх типет. Лайăх типĕтнĕ çĕрулми пĕр сиенсĕрех нумай вăхăт хушши нимле пăсăлмасăр усранать.

Çĕрулмине хранилищăна хунă чухне сиенленнисене тата чирлисене хутăштарма юрамасть. Çĕрулмисене пухаканăн икĕ корзинка пулма тивĕç. Пĕрин çине вăл лайăххисене, теприн çине — чирлисене, сиенленнисене хурать. Хранилищăна хуриччен малтан çĕрулми çумĕнчи тăпрана тасатмалла, шултрисене сортламалла. Вĕттисене уйрăм хурса усраççĕ, вăл выльăх апачĕ пулса тăрать, ăна лартма юрамасть.

Çулла лартса ӳстернĕ вĕтĕ çĕрулмине тепĕр çул лартма усрамалла. Çуркунне лартса ӳстернинчен вĕтĕ пулакан çĕрулми тепĕр çул лартма юрăхлă мар пулсан та, çулла лартнă вĕтĕ çĕрулмине, академик Лысенко хушнă тăрăх, çуркунне яровизациlесе лартма юрать.

Профессор **Л. А. ПЕЛЬЦИХ.**

Тобрук гарнизонĕн командующийĕ Одесса гарнизонне саламлани

Одесса хулин гарнизонĕ ячĕпе çакăн пек телеграмма килнĕ:

«Осадăри Тобрукран эпир сире сирĕн çĕршыва тивĕçлĕ паттăрлăхпа çапăçури çирĕплĕхшĕн, эсир тата сирĕн паттăр гарнизон аслă задачăсене кĕтсе илнĕ çĕрте кăтартакан паттăрлăхпа çапăçури çирĕплĕхшĕн саламлатпăр. Хамăрăн Африкăри крепоçран эпир сирĕн кĕрешĕве тĕлĕнсе те хĕпĕртесе сăнаса тăратпăр, сире малашнехи кĕрешӳре ăнăçупа çитĕнӳ тума сунатпăр. Тăшмана часах çапса аркатăпăр.

Тобрук гарнизонĕн командующийĕ».

(ТАСС).

Республикăри уйхирсенче

Коммунист ертсе пыракан колхозра

ЭЛЕК. Шураçри «Комбайн» колхозăн председателĕнче коммунист Пахомов юлташ ĕçлет. Малтанхи вăхăтра вăл вунă çул хушши ачасене хут вĕрентсе пурăнчĕ. Нумаях пулмасть ăна колхоз председательне суйларĕç. Унтанпа колхозра ĕçсем лайăхланчĕç. Колхозран чылай вăйпитти арçынсем фронта кайрĕç пулин те, колхоз уйхирти ĕçсене вăхăтра туса пычĕ. Колхоз членĕсем уйра çĕр выртса тырă вырчĕç. Çапла майпа паянхи куна колхоз тырпулсене вырса пĕтерчĕ, капана хывrĕ.

Авăн çапнă май колхоз государствăна ыраш, сĕлĕ памалли обязательствăна тултарчĕ, натуроплата тыррине парса татрĕ, государствăна 20 пăт хăяр пачĕ.

Колхоз оборона фондне 480 килограмм ыраш тата 290 килограмм тимĕр-тăмăр леçсе пачĕ. Оборона фондне татах пысăклатас шутпа сентябрĕн 7-мĕшĕнче колхоз воскресник туса ирттерчĕ. Унта колхозниксем, комсомолецсем, учительсем хутшăнчĕç. Воскресникре пĕтĕмпе 150 çын пулчĕ.

А. ИЛЬИН.

Лайăх ĕçлекен бригадăсем

Канашри машинно-тракторнăй станцинчи чылай комбайнерсем ĕçĕн пысăк тухăçлăхне кăтартса ĕçлеççĕ. Сентябрĕн 15-мĕшне МТ Станцин комбайнĕсемпе 1.756 гектар тырă вырнă, çав хушăрах молотилкăсемпе 945 тонна тырă çапнă. Комбайнер Селиванов юлташ тырă вырма тухнăранпа пĕр кун та ĕçсĕр ларман, вăл хăйĕн комбайнне яланах юсавлă тытать. Селиванов юлташ кулленех 10—12 гектар таран тырă вырать. Çавăн пекех Иванов, Смагин, Сергеев комбайнерсем те 200-шер гектар тырă вырчĕç.

Скворцов юлташ бригади молотилкăпа авăн çапмалли плана 50 процент ытла тултарнă, унăн бригади мĕнпурĕ 200 тоннăна яхăн авăн çапса пуçтарнă. Ытти бригадăсенче те молотилкăсемпе туллин усă курса ĕçлеççĕ.

И. МАЛОВ.

Каярах юлнă колхозсене пулăшаççĕ

ШАХАСАН. Ку таринччен 47 колхоз çурхи тырăсене пĕтĕмпех вырса пуçтарнă. Ытти колхозсем те юлашки гектарсене вырса пĕтереççĕ. МТС уборкăра каярах юлса пыракан колхозсене комбайнсемпе тырă вырса парать. Çавăн пекех вырса пĕтернĕ колхозсем хăйсен жнейкисене вырса пĕтермен колхозсене парса пулăшаççĕ.

Шуркасси ялсоветĕнчи «1-ое Мая», Çĕнĕ Чалкасси ялсоветĕнчи «Новая жизнь» колхозсем кĕлте кĕртсе пĕтерчĕç. Пур колхозсенче те авăн çапас ĕçе вăйлатса пыраççĕ. Çак вăхăтчен мĕн пурĕ 6096 гектар çинчи тырпула çапса пуçтарнă.

В. ЧЕРНОВ.

Пăрçа йышши культурăсене çапса пуçтарнă

Çĕрпÿ районĕнчи «Елаш» колхозăн пур бригадисем те пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Çак ăмăртура Е. Симаков юлташ бригади мала тухса пырать. Ку бригада çурхи тырăсене сентябрĕн 6-мĕшĕнчех вырса пĕтернĕ. Çурхи тырăсене вырнă хушăрах 22 гектар лаптăк çинчен кĕлте кĕртсе капана хывнă, 10 гектар çинчи ыраш кĕлтисене çапса хунă тата 8 тонна силос хывнă.

Симаков юлташ бригади халь кĕлте кĕртет, кĕрхи çĕртме тăвать тата авăн çапать. Пăрçа йышши культурăсене пĕтĕмпех çапса пуçтарнă.

Г. П.

Хутар колхозĕнче

ÇЕМĔРЛЕ. Хутарти Ленин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем отечественнăй вăрçă кунĕсенче нихăçан пулман хăвăртлăхпа ĕçлеççĕ. Уйхир ĕçне куллен 300—350 çын тухать.

Колхоз ыраша 7 кун хушшинче вырса пĕтерчĕ. Колхозниксем ĕнтĕ çурхи тырăсене те вырса пĕтереççĕ. Çав вăхăтрах авăн çапас ĕçе туса пыраççĕ, пахча-çимĕçсене пухса кĕртме хатĕрленеççĕ. 12 çын кĕлте турттарнă çĕрте ĕçлет.

62 çулхи Кирилл Игнатьев та килте лармасть. Халь силос тунă çĕрте ĕçлет. Ватă колхозник Василий Федоров капан тунă çĕрте ĕçлесе нормăна куллен тултарать. Вăл кăçал 7 уйăх хушшинче 139 ĕçкунĕ тунă.

Ленин ячĕпе тăракан колхоз иртнĕ çулта вăтамран кашни гектар пуçне 11 центнер тырă туса илнĕ. Кăçал унăн тухăçлăхĕ чылаях ÿсмелле, малтанлăха палăртнă тăрăх, 14 центнертан кая мар тырă тухать.

С. БАТЬКОВ.

Ачасем колхозсене пулăшаççĕ

ВĂРНАР. Район центрĕнчи вăтам тата туллимар вăтам шкулсенче вĕренекенсем çывăхри колхозсене кайса уборка ĕçĕнче пулăшаççĕ. Вăтам шкултан 240 çын, туллимар вăтам шкултан 100 çын колхозсене 8 хут тухса ĕçленĕ. Уйрăмăнах, туллимар вăтам шкулта вĕренекенсене Банщилов юлташ ку ĕçе лайăх организацилесе ертсе пынипе палăртас пулать.

Упнерти туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем сентябрĕн 9-мĕшĕнчен пуçласа кашни кунах колхоза сĕлĕ вырма тухаççĕ. Малтанхи кунах вĕсем 3,5 гектар çинчи сĕлĕне вырса пуçтарса, 46 ĕçкунĕ тунă. Паянхи кун тĕлне вĕренекенсем 8 гектар сĕлĕ вырнă, 108 ĕçкунĕ тунă. Венедиктова, Алексеева, Александрова, А. Григорьев, Е. Сергеева вĕренекенсем ĕç нормисене ытлашшипех тултарса пыраççĕ. Вĕсем кунне 36—40-шер тĕм выраççĕ. Ачасемпе пĕрле учительсем те колхоз хирне тухса ĕçлеççĕ.

Санарпуçĕнчи туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем те колхозсене пысăк пулăшу параççĕ. Вĕсенчен чылайĕшĕ çитĕнсе çитнĕ колхозниксемпе танах ĕçлеççĕ. Акă, Мария Кирушкина ĕç нормине 105—110-шар процент тултарать. Çавăн пекех, Юлия Александрова, Анна Иванова вĕренекенсем те нормăсене тултарса ĕçлеççĕ.

Колхозсенче ĕçлесе тунă ĕçкунĕсене тивекен мĕнпур тупăш оборона фондне каять.

Ирсĕр тăшмана çĕнтерме вĕренекенсем те мĕн вăй çитнĕ таран Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ.

В. МАКСИМОВ.

* * *

ÇĔРПУ. Районри шкулсенче вĕренекен ачасем уйхирте ырми-канми ĕçлесе, хăйсен колхозĕсене кăçалхи вăйлă тырпула пухса кĕртес ĕçре пулăшаççĕ.

Нумай пулмасть Чурачăкри вăтам шкулта 7—10-мĕш классенче вĕренекен ачасем «Броневик» тата Молотов ячĕпе тăракан колхозсенче ĕçлерĕç. Вĕсем 4 кун хушшинче 3 гектар сĕлĕ вырчĕç, 9 гектар кĕлте çыхрĕç.

Виçикассинчи вăтам шкулта 7—10-мĕш классенче вĕренекен ачасем уйхирте кашни кунах 1,5—2-шер ĕçкунĕ ĕçлесе илеççĕ.

Анатри-Кипекçери туллимар вăтам шкулта 5—7-мĕш классенче вĕренекен ачасем уроксем пĕтнĕ хыççăн уйхире тухса колхозсене пулăшрĕç. Ачасен звени Петров, Сидякова, Шишкова тата Энрушов учительсем ертсе пынипе «Ĕмĕт» колхозра 3 гектар тулă вырчĕç, «Молот» колхозра 2,5 гектар çинчен махорка касса пуçтарчĕç тата 30 тонна силос хыврĕç.

Хĕрлĕ Тури, Шуртавăшри, Уйкассинчи т. ыт. туллимар вăтам шкулсенче вĕренекен ачасем те кашни кунах уроксем пĕтнĕ хыççăн колхозра ĕçлеççĕ.

Г. СМИРНОВ.

Колхозсене пулăшни вĕренÿ пахалăхне чакармасть

ТĂВАЙ. Чÿкçырмари туллимар вăтам шкулта вĕренекен ачасем колхозниксене пысăк пулăшу параççĕ. Çуллахи каникул вăхăтĕнче 270 ача колхозсенче ĕçленĕ. Вĕренÿ çулĕ пуçланнă хыççăн та колхозсене пулăшассине чакарман. Çак кунсенче аслă классенче вĕренекен ачасемпе преподавательсем çывăхри колхозсене 25 гектар тырă вырса панă. Çавăн пекех авăн çапнă тата силос хывнă çĕрте ĕçлеççĕ. Колхозсенче ĕçлени пирĕн вĕренÿ пахалăхне пĕрре те чакармасть, теççĕ вĕренекен ачасем.

В. АШМАРИН.

Старший лейтенантăн Ермоленко юлташăн Хĕрлĕ флотлă десантнăй отрядĕнчи çынсем Германин альпийски дивизийĕсене хирĕç хăюллăн çапăçаççĕ. **Укерчĕк çинче:** краснофлотецсем фронтăн малти линийĕнче.
Е. Халдей фотоÿкерчĕкĕ. (ТАСС фотохроники).

Çамрăк патриотсем

Çамрăк патриотсем, хăйсен пиччĕшĕсем, ашшĕ-амăшĕсем пекех, Хĕрлĕ Çара пур енĕпе те пулăшма хатĕр. Вĕсем пушă вăхăтра колхоз уйхирĕсенче, фабрикăсемпе заводсенче е тата урăх çĕрте ĕçлеççĕ.

Чертаганри Сталин ячĕпе тăракан колхозри шкул ачисем кашни кунах тыр вырнă çĕрте ĕçлерĕç. 4-мĕш класра вĕренекенсем Лиза Николаева, Оля Григорьева, Вася Захаров куллен 200-шер кĕлте вырнă, Гриша Трясугин ашшĕпе пĕрле ака тунă.

Ленин ячĕпе тăракан колхозри 14 çулхи колхозницăсем Лиза Мурза, Маруся Андреева, Нина Николаева, Наталия Капитанова алăпа ыраш вырса хăйсен ĕç нормисене куллен 130—150 процент тултарса пынă, 1,5 ĕçкунĕ илнĕ.

— Аван ĕçлеççĕ, вăйпитти колхозниксенчен юлмаççĕ. Хуть те мĕнле ĕçе тума хушсан та вĕсем ÿркенмеççĕ,— тет вĕсем çинчен колхоз бригадирĕ Григорий Андреевич.

Тукасри «Заря» колхоз членĕсем хушшинче уйрăмăнах Хутарти вăтам шкулта вĕренекенсем: Зинаида Адякова, Евдокия Кадыкова тата Никандр Романов пысăк авторитетпа усă кураççĕ. Вăл ĕнтĕ тăрăшса ĕçленинчен килет. Норма тăрăх кунне 200 кĕлте вырмалла пулсан, вĕсем 350 кĕлте вырнă. Никандр Романов, тырă вырнисĕр пуçне, звеньевой пулнă, бригадăрах стена хаçачĕ кăларнă, колхозниксене хаçат-журналсем вуласа панă.

Халĕ Романов шкула çÿрет. Тепĕр чухне колхоз итемĕсем çине тухса пулăшма та вăхăт тупать.

Вăрман Тăванти «Самолет» колхозри ачасем хăйсен ашшĕсемпе пиччĕшĕсене фронта ăсатнă чух çапла каларĕç:

— Эсир пирĕн çинчен ан шухăшлăр. Эпир кунта сирĕншĕн те ĕçлĕпĕр. Анса пулнă тырпула пĕр тăккаламасăр пухса кĕртĕпĕр.

Чăнах та ачасем хăйсен сăмахĕсене пурнăçласа пыраççĕ. Вĕсем колхозра активлăн ĕçлеççĕ. Хуть те мĕнле ĕç хуш вĕсене, вĕсем ăна хăвăрттăн тăваççĕ. Уйрăмăнах ачасем тырă çинчи çумкурăкĕсене тасатас, кĕрхи тырпула пуçтарса кĕртес тĕлĕшпе колхоза пысăк пулăшу пачĕç. Вĕсенчен чылайĕшĕсем ĕç нормине ирттерсе тултарса пынă. Акă вĕсем: Перасковья Гавриловăпа Егор Бантуков çум çумлама, тырă вырма кашни кунах тухнă. Иккĕшĕ те нормăсене ирттерсе тултарнă.

Халĕ вĕсем сĕлĕ выраççĕ. Каçхине итем çине авăн çапма тухаççĕ.

«Подборное» колхозра та ачасем пысăк вăй пулса тăраççĕ. Вĕсем пур ĕçе те хутшăнаççĕ. Ирхине вара колхоз канцелярине пухăнаççĕ те, паян мĕнле ĕç тумалли çинчен ыйтаççĕ.

Колхоз ачисем комсомолецсемпе пĕрле тимĕр-тăмăр тата ытти кирлĕ япаласем пухас тĕлĕшпе те паха ĕçсем тăваççĕ. Вăрман Тăван шкулĕнче вĕренекенсем Ефейкин, Башлыков, Никитин, Ефимов темиçе вуншар килограмм тимĕр-тăмăр пухса государствăна панă. Чăваш Улхашри туллимар вăтам шкулти пионерсем пĕр эрне хушшинче кăна 20 центнер тимĕр-тăмăр пухнă. Унăн укçине вĕсем оборона фондне хывнă.

Анат Кăмаша шкулĕнче вĕренекенсем çамрăк георазведчиксен отрядне организациленĕ. Унта 6 ача тăрать. Вĕсем çĕр айĕнчи пурлăхсене пĕлес тĕлĕшпе сахал мар сăнавлă ĕçсем туса ирттереççĕ. Çак кунсенче отряд членĕсем А. Виссаров (отряд начальникĕ), Г. Шугаев, М. В. Несаров, Самарин, Федяков тата С. Висаров районри хаçат урлă вĕсенчен пример илме районри ачасене чĕнсе каларĕç.

«Эпир,—тесе çыраççĕ вĕсем,—çак кунсенче Куганар шывĕн тĕпне сăнаса тухрăмăр. Унта эпир чылай паха япаласем: мергель, сернăй колчедан, паха йышши тăм т. ыт. тупрăмăр.

Пирĕн çĕршыв урса кайнă фашизма хирĕç çапăçнă кунсенче эпир уйрăмах хамăр çĕр çинчи пуянлăхсене тĕплĕн пĕлсе тăмалла.

Ачасем, пирĕнтен пример илĕр, çамрăк георазведчиксен отрячĕсене организацилĕр, хусамăр ял таврашĕнчи пуянлăхсене шырăр»,—тесе чĕнеççĕ вĕсем.

Аван пуçару. Вĕсен примерĕ тăрăх Çĕмĕрле районĕнчи пионерсемпе шкул ачисем çеç мар, республикăри ытти пионерсем те ĕçлеме пуçлĕç.

Пирĕн çĕршывра икĕ хутчен комсомолецсемпе çамрăксен воскресникĕсем пулса иртрĕç. Çак воскресниксене Çĕмĕрле районĕнчи пионерсемпе шкул ачисем те активлăн хутшăнчĕç. Иккĕмĕш воскресникре колхоз уйхирĕсенче кăна темиçе çĕр ача ĕçленĕ. Ĕçшĕн тивекен тупăша вĕсем пĕтĕмпех оборона фондне пачĕç.

Социализмлă çĕршыври ачасем савăнăçлăн пурăнаççĕ. Вĕсемшĕн вĕренме, ĕçлеме çул уçă. Çак вăхăтра, отечественнăй вăрçă кунĕсенче колхозсенче, фабрикăсемпе заводсенче е тата урăх çĕрте хастарлă ĕçленипе вĕсем тăван çĕршыв хăватне татах та ÿстерме, тăшмана хăвăртрах çапса аркатма Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ.

Хар. ЛИСИН.

Çĕмĕрле. **(Хамăр корр.).**

Укерчĕк çинче: Çĕнĕрен организациленнĕ отрядри партизансем хĕçпăшал илеççĕ.
Г. Петрусов фотоÿкерчĕкĕ. (ТАСС фотохроники).

ХАЛĂХА ПĔЛСЕ ТĂМА

Отравляющи веществосем сапнă вырăна разведка туса пĕлесси

Фашистла çынçиенсем химиллĕ вăрçă пуçласан, вĕсем, паллах, пирĕн хуласенчи мирлĕ халăх çине химиллĕ тапăнусем тăвасси умĕнче те чарăнса тăрас çук. Пирĕн ĕç—юншăн çăткăнланакан тăшманăн ирсĕр планĕсене аркатса ярасси. Çавăнпа та пирĕн тылра химиллĕ тапăнуран сыхланас ĕçе лайăх организацилемелле, çак ĕçе вырăнти мĕнпур халăха хутшăнтармалла.

Фашистла вăрхурахсенчен хÿтленме кирлĕ ĕçсене вăхăтра тăвас тесен кашни çуртрах химиллĕ сăнав организацилемелле. Самозащита групписенчи химиллĕ тапăнăва хирĕç кĕрешекен звеносен химиллĕ тапăнăва хăвăрт, тĕрĕс палăртма тата отравляющи веществосем сапнă вырăнсене çийĕнчех тĕпчесе тĕрĕслеме пĕлмелле.

Ирсĕр тăшман, самолет çумне çакнă сапмалли приборсемпе усă курса, час сирĕлмен отравляющи веществосем тăкма пултарать, çавнашкал час сирĕлмен е час сирĕлекен отравляющи веществосем тултарнă бомбăсем пăрахма пултарать.

Противникăн авиацийĕ химиллĕ тапăну тунине мĕнле палăртса пĕлмелле-ха?

Çĕр çине отравляющи веществосем сапассине виçĕ е унтан та ытларах самолетсен групписем тума пултараççĕ.

Çав вăхăтра самолетсем айĕнче пур чухне те уççăнах палăрман тата час сухалакан хурарах йĕрсем юлнине асархама пулать. Çĕр çине ÿкнĕ отравляющи вещество тумламĕсем, ялан тенĕ пекех, хурарах тĕслĕ тата çуллăскерсем пулаççĕ, хăйсене уйрăм шăршă сараççĕ.

Дистанциллĕ авиахимиллĕ бомбăсем çĕр çине ÿкиччен çурăлса кайса, отравляющи веществосене йĕритавраллă сирпĕтеççĕ. Пырса çапăнсан çурăлакан (ударного действия) авиахимиллĕ бомбăсем ăшне час сирĕлмен тата час сирĕлекен отравляющи веществосем те тултарма пултараççĕ.

Авиахимиллĕ бомба ÿкнине çакăн пек паллăсем тăрăх çăмăллăнах пĕлме пулать: çурăлнă чух пулакан сасă, фугаслă е осколочнăй бомбăсемпе танлаштарсан, нумай вăйсăртарах пулать; осколоксем сахал, тата вĕсем инçете кайса ÿкмеççĕ; вăл çурăлнипе пулнă лакăм пысăк мар, тепĕр чухне лакăм пачах пулмасан та пултарать. Час сирĕлекен отравляющи веществосем тултарнă бомба çурăлсан çăра пĕлĕт пулса тăрать, вăл çиле майăн шуса пырса часах сирĕлет. Час сирĕлмен отравляющи веществосем тултарнă бомба çурăлсан, пысăк мар пĕлĕт пулса тăрать, бомба çурăлнă вырăнăн йĕритавраллăхĕ хурарах çуллă тумламсемпе витĕнет, сывлăшра вĕсен шăрши сисĕнет.

Фашистсем металл ванчăкĕ тултарнă химиллĕ бомбăсемпе те усă курма пултараççĕ. Ун пек бомба мĕн çине те пулин пырса çапăнсан çавăнтах çурăлса каять. Çурăлсан вара питĕ вăйлăн кĕрслетни тата пур еннелле те вăркăнакан осколоксем ÿлени илтĕнет. Пысăкрах мар пĕлĕт пулса тăрать, отравляющи вещество шăрши сисĕнет. Кун пек бомба лакăм тумасть.

Тĕттĕм чухне химиллĕ тапăну тунине юри хатĕрленĕ приборсемпе усă курса, е авиахимиллĕ бомбăсемшĕн паллă пулса тăракан шăршă тăрăх тата вĕсем çурăлнă сасă тăрăх пĕлме пулать.

Химиллĕ тапăну пуçланнине сăнас тата отравляющи веществосем сапнă вырăна разведка туса пĕлес ĕçе мĕнле организацилемелле-ха?

Самозащита групписен кашниннех химиллĕ тапăнăва хирĕç кĕрешекен пĕрер звено, пысăккисенче икшер звено пулмалла, вăл звеносен химиллĕ тапăнуран сыхланма кирлĕ пур средствăсем те—пысăк мар дегазационнăй приборсемпе дегазаторсем пулмалла.

Сывлăшри тревога пуçлансан, звено командирĕ наблюдатель кăларса тăратать, унăн вара химиллĕ тапăну пуçланнине палăртса, химиллĕ тревога сигналне памалла. Наблюдателĕн звено командирне химиллĕ бомбăсем хăш вырăна ÿкнине тата час сирĕлмен шĕвĕ отравляющи веществосем тăкăнчă района кăтартса памалла.

Сывлăшри тревога пуçлансан, звено командирĕ наблюдательсĕр пуçне тата тепĕр çынна уйăрса ĕç парать. Унăн задачи—хÿтлекен объект тăракан районра çил ăçталла вĕрнине палăртасси. Çил ăçталла вĕрнине йывăç шалча çумне çÿхе хăю çыхса тунă вымпел кăларса тăратнипе пĕлеççĕ.

Химиллĕ тревогăна химиллĕ тапăну пулнă районра çеç параççĕ. Ăна валли алăпа кăшкăртмалли сиренăпа, рельса татăкĕпе, хăвăл баллонпа тата ытти пысăк мар районра çеç илтĕнмелле сасă паракан çавнашкал япаласемпе усă кураççĕ.

Звено командирĕ, пур çыхăну майĕсемпе те усă курса, химиллĕ тапăну çинчен сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланас тĕлĕшпе ĕçлекен районри е участокри штаба çав самантрах пĕлтерет, ку ĕнтĕ отравляющи веществосем сапнă вырăна хăвăртрах тĕплĕн разведка туса, дегазаци тумашкăн уйрăм команда яма пулăшать.

Отравляющи веществосем сапнă вырăнта химиллĕ тапăнуран хÿтленме юрăхлă убежищĕсем пулмасан, пĕтĕм халăха çав убежищĕсенчен хăрушлăхсăр вырăна куçармалла.

Дегазаци команди пырса çитесси кĕтсе тăмасăрах, звено командирĕ хăйĕн вăйĕсемпе разведка тăвас ĕçе организацилет.

Разведкăна çил вĕрсе тăракан енчен тумалла. Разведка ĕçне тата отравляющи веществосем сапнă участокăн чиккисене палăртас ĕçе шăршă тăрăх, воронкăсем хăш тĕлте пулни тăрăх, бомбăсен осколокĕсем тăрăх, отравляющи веществосен вырăнти япаласем çинче палăракан тумламĕсем тăрăх туса пымалла.

Çакна астăвас пулать: час сирĕлмен отравляющи веществосен пăсĕсем çил вĕрнĕ еннелле чылай инçетех сарăлаççĕ. Пăссем хăш вырăна çитиччен сарăлнине шăршă тăрăх палăртаççĕ. Çакна валли ăша сывлăш туртса илсе, противогазăн шлемне е маскине хăлха тĕлĕнчен кăшт уçмалла та, сăмса витĕр тата кăштах сывлăш туртса илмелле, унтан маскăна е шлема каллех хупса, сывлăша хыттăн вĕрсе кăлармалла. Анчах отравляющи веществосене шăршă тăрăх палăртнă чух асăрханас пулать, тата çакна асра тытмалла: шăршă пĕлес тесе пăсăк сывлăша сăмсапа час-часах шăршласан, сăмса пачах та шăрша пĕлми пулать.

Отравляющи веществосем сапнă участокăн чиккисене малтанах хатĕрленĕ указкăсемпе е пĕчĕк ялавсемпе паллă тăваççĕ. Час сирĕлмен отравляющи веществосен пăсĕсем саралнă вырăн чиккинче çак вырăна пыма юраманнине кăтартакан паллă е маяк лартаççĕ.

Тĕттĕм чухне разведка тăвас ĕç питех те йывăрланать, анчах çапах та электричество хунарĕсемпе усă курса, отравляющи веществосем сапнă вырăна пĕтĕмпех пĕлсе тухма пулать, ун пек хунарсем химиллĕ тапăнуран сыхланас тĕлĕшпе ĕçлекен звено членĕсен кашнин пулмалла. Хунарсене çурт стенисем, мостовой, тротуарсем çывăхне илсе пырсе, час сирĕлмен отравляющи веществосен халь çеç ÿкнĕ тумламĕсене курма, вĕсем хăш таран сапăннине палăртма пулать.

Çĕрле разведка туса пĕлнĕ участокăн чиккисене светомаскировкăна пăсмалла мар ятарласах тунă хунарсемпе палăртма юрать. Çавнашкалах тата çутă тăлакан сăрпа сăрланă пĕчĕк хăма таткисемпе те май килнĕ хасе ура лартмалла.

Отравляющи веществосен пăсĕсем сисĕнни пулнă район хĕррине хурал (оцепление) кăларса тăратмалла.

Отравляющи веществосем лекнĕ района разведка тусан, звено чи хăрушă вырăнсене пĕтерсе хурать—лакăмсене çĕр тултарать те тата час сирĕлмен отравляющи веществосем пухăнса тăнă вырăнсене дегазаци тăвать.

Химиллĕ тапăнуран сыхланас тĕлĕшпе ĕçлекен звеносем кирлĕ пек тĕрĕс те хăвăрт ĕçлесен—отравляющи веществосем сапнă вырăна вăхăтра разведка туса унăн чиккисене тĕрĕс палăртсан—тăшман тапăнса сиенленине хăвăртрах пĕтерме тата çынсене сиен пулассине сирсе яма пулать.

Капитан Д. ЛАЗУРИН.

БИБЛИОГРАФИ

Пирĕн ялавсем

Пирĕн хĕрлĕ ялав—Коммунистла Интернационалăн ялавĕ,—çĕршер, пиншер паттăрсен юнĕпе хĕрелнĕ.

Кашни çар чаçĕн хăйĕн ялавĕ пур. Часть çав ялавпа вăрçа кĕрет, атакăсем тăвать. Темĕнле кансĕр вăхăтсем килсе тухсан та, ялава сыхласа хăварасси—пысăк чыс, пысăк хисеп шутланать.

Вырăс халăхĕн çар историйĕ ĕмĕр асран кайми чаплă ĕçсем тунă нумай патриотсене пĕлет. Алушта патĕнче çапăçнă чух аслă полководец Кутузов сылтăм куçĕсĕр тăрса юлнă. Анчах çапах та вăл аллине тытнă ялавне çĕклесе, хăй салтакĕсене тăшмана пĕтĕмпех аркатса тăкма ертсе кайнă.

Унтер-офицер Замазин йăлт суранланса пĕтнĕ пулнă. Аяк пĕрчине унне тăшман штыкĕ шăтарнă, урине картечь амантнă. Хĕрÿллĕ çапăçу пынă вăхăтра вăл, йывăр суранĕсене пăхмасăр, Азовски полкăн ялавне аври çумĕнчен сĕвсе илнĕ те, ăна мундирĕн çанни ăшне пытарса çĕлесе хунă. Французсен аллине тыткăна лексен, вăл икĕ уйăх хушши госпитальре выртнă. Унтан Российăна тарса, ялавне те хăйпе пĕрле илсе килнĕ.

1905-мĕш çулта Томск хулинче ялав тытса пыракан Кононов рабочие демонстрацире пынă чух жандармсем амантнă пулнă. Кононов хăй аллинчи ялава кĕсйине пытарса хума ĕлкĕрнĕ. Часах вăл вилнĕ. Ăна вилесем хуракан вырăна пырса вырттарнă. Çĕрле Кононов вилли патне çамрăк Киров пырса, ялава илсе тухса кайнă.

Кононова пытарнă чух пулнă çавтери пысăк демонстрацире хайхи хĕрлĕ ялав шанчăклă алăра вĕлкĕшнĕ.

Пирĕн хĕрлĕ ялав—çĕнтерÿ ялавĕ. Унăн айĕнче белогвардеецсене тата интервентсене хирĕç Фрунзе, Ворошилов, Буденный, Чапаев, Щорс, Лаво паттăррăн çапăçнă, граждан вăрçин пур фрончĕсенчен те мухтавлăн çĕнтерсе тухнă.

1940-мĕш çулти хĕлле пирĕн Хĕрлĕ Çар Карельски перешеекра белофинсен тимĕрпе хурçăран тата бетонран тунă крепоçĕсене çĕмĕрсе тăкрĕ. Шилов лейтенант хăйĕн боецĕсемпе тăшманăн чи пысăк ДОТ-сенчен пĕрне илнĕ. Хĕрлĕ ялава Шилов хăй çĕклесе пынă. Ăна амантсан, ялава красноармеец Лупан илнĕ. Анчах ăна та тăшман пульли ураран ÿкернĕ. Вара Хĕрлĕ ялава красноармеец Зубец тытнă. Зубец—халĕ Совет Союзĕн Геройĕ—ялава тăшман крепоçĕн тăррине вырнаçтарса лартнă.

Халĕ пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çарпа пĕтĕм совет халăхĕ Германин урнă фашисчĕсене хирĕç кĕрешеççĕ. Вĕсем çак хаяр çапăçура халиччен тĕнче курман паттăрлăхпа хăюллăх кăтартаççĕ. Темиçе фронт урлă çĕнтерсе тухнă хĕрлĕ ялавсене çирĕппĕн алăра тытса, вĕсем ирсĕр фашистсене çĕмĕрсе, аркатса пыраççĕ. Çав ялавсемпех вĕсем фашистсен йăвине тĕппипех ишсе антарĕç.

Пирĕн вăхăтри чи талантлă поэт совет халăхĕн аслă патриочĕ Владимир Маяковский те хăйĕн чи хĕрÿллĕ строкисемпе хĕрлĕ ялава мухтать.

Делами,
 кровью,
  строкою вот этой,
 нигде
  не бывшею в найме, —
 я славлю
  взвитое красной ракетою
   Октябрьское,
 руганное
  и пропетое,
 пробитое пулями знамя»,

тет вăл мухтанса.

Çаксем çинчен каласа парать те ĕнтĕ нумаях пулмасть Чăвашсен Государство издательстви пичетлесе кăларнă «Пирĕн ялавсем» ятлă кĕнеке. Кĕнеке çамрăксене хамăрăн юнпа хĕрелнĕ хĕрлĕ ялава хисеплеме, кирек мĕнле йывăр вăхăт килсе тухсан та ăна çÿлте тытма, хăюллă та паттăр пулма вĕрентет.

АФАНАСЬЕВ.

Çĕршыв хăватне ÿстерме

ЭЛЕК. Нÿретри Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем тăван çĕршыв оборонине тĕреклетме куллен тăрăшаççĕ. Вĕсем пурĕ оборона фондне 107 ĕçкунĕ, 45 литр сĕт, 75 çăмарта тата укçан пилĕк пачĕç.

Кунсăр пуçне колхоз пĕр сурăх, 100 çăмарта, 50 литр сĕт, 3 килограмм çăм пама пулчĕ.

Колхозниксем хăйсен оборона фондне панă тупăшсене государствăна çак кунсенчех лерсе пама йышăнчĕç.

Н. ДМИТРИЕВ.

Сменăра 1.200 пăт тырă çапать

ÇĔРПУ. Лапраи «Совет» колхоз ăнса пулнă тырпула кĕске вăхăтра тата пĕр тăккаламасăр пухса кĕртрĕ. Колхозра халь авăн çапас ĕç пырать. Машинно-тракторнăй станцин молотилкине иртен пуçласа каçченех туллин усă курса ĕçлеççĕ. Машиновед Ефим Осипов сменăра 1.200 пăт тырă çапать. Кĕрхи тырăсене çапса пуçтарнă. Çитес пĕр-икĕ кунран çурхи культурăсене те пĕтĕмпех çапса пĕтерессĕ.

Г. ПЕТРОВ.

Болгари полицейщинин çĕнĕ провокацийĕ

СТАМБУЛ, сентябрĕн 21-мĕш. (ТАСС). Болгари хаçачĕсем Болгари полици директорĕн Драголовăн анлă заявленине пичетлесе кăларнă. Драголов хăйĕн заявленийĕнче, августăн 11-мĕшĕнче Болгари территорийĕ çине «совет диверсанчĕсем» аннă тесе, краскăсене хĕрхенмесĕрех сăрласа калаçа парать. Десант антарни çинчен вăрă-хурахла ĕçсен мастерĕн мĕнпур çивчĕ ăсталăхĕпе сăнласа парса, Драголов çапла пĕлтерет: çав «диверсантсем», вĕсене полици шыраса тупнă самантра пурте хăйсене хăйсем вĕлерсе пĕтернĕ имĕш. Çапах та, çав «диверсантсем» «Коминтернăн шанчăклă саботажникĕсем пулса тăни» тата вĕсем чаплă «Динамо» стадионĕ çинче çар искусствине — пистолетсемпе, автоматсемпе, пулеметсемпе, адски машинăсемпе тата ытти тĕрлĕ хĕçпăшалсемпе усă курмалли искусствăна ятарласа вĕренни» Драголовшăн витĕрех паллă иккен. Драголов малалла çапла çирĕплетсе калать: çав «саботажниксене» кайрантарах Севастополе куçарнă та вĕсем «Хура тинĕс хĕрринчи пĕр виллăра пурăннă», тет, унта вĕсем ятарласах Болгарире саботаж ĕçĕсем тума хатĕрленнĕ, тет. Драголов каланă тăрăх, «диверсантсем» Болгарине резина кимĕсем çине ларса пынă.

Хăйĕн хитре сăмахĕ хыççăн кайса, Драголов малалла çапла пĕлтерет: совет «диверсанчĕсен» тепĕр группи Болгарие августăн 28-мĕшĕнче пынă имĕш, сентябрĕн 14-мĕшĕнче вара парашютистсен десантне те антарнă пулать, анчах та икĕ группине те полицисемпе тытăçса çапăçнă чухне пĕтерсе тăкнă имĕш.

«Диверсантсен» ĕç «программине» ӳкерсе парса, Драголов, гестапо шпикулĕн çак тивĕçлĕ ученикĕнчен кĕтнĕ пекех, «диверсантсем» Совет Союзĕн Софийăри миссийĕпе çыхăну тытса тăмалла пулнă, тесе пĕлтерет.

Драголовăн заявленийĕ хăйĕн фашистла хуçисен заданине пурнăçа кĕртсе пыракан гитлерла агентăн сĕмсĕр провокацийĕ пулса тăни витĕрех курăнса тăрать.

Çав провокацине ăна Болгарие тытса тăракан хальхи ушкăнсен политикине Болгарирен, халăх ирĕкне сирсех, ССР Союзĕ çине Хура тинĕс енчен тапăнмалли плацдарм туса хунă политикăна тӳрре кăларма мĕнле те пулин сăлтав пекки тупас шутпа туса пыраççĕ.

Гитлеровецсем Иранран хăйсен колонийĕ туса хурасшăн пулнă

ТЕГЕРАН, сентябрĕн 21-мĕш. (ТАСС). Гитлеровецсем Иранра хуçа пулса пурăнни çинчен калакан çĕнĕрен те çĕнĕ фактсем кунран-кун тăрă шыв çине тухса пыраççĕ. Реза — шах çине таянса, хăйсен ялан ултавлă та ирсĕр меслечĕсемпе ĕçлесе, вĕсем Иран халăхне пусмăрласа чикесшĕн, Иран çĕршывĕнчен хăйсен колонийĕ туса хурасшăн пулнă.

Иранпа клирингла килĕшӳ туса, Германия Ирана йывăр условисемпе суту-илӳ тутарнă, çапла вара Иран çĕршывне пĕтĕмĕшпех Германин çар хуçалăхне пăхăнса тăмалла туса хунă, Иран çĕршывĕн финанс тĕлĕшĕнчен ахаль те йывăр положенине татах та ытларах япăхтарнă. Нимĕçсем Ирана турттарса пыракан таварсен хакне тĕнчери хаксенчен нумай çӳле хăпартса янă. Çапла, сăмахран, Иран Германин промышленность таварĕсене тĕнчери хаксенчен 250 процента çити ытларах ӳстерсе хаксемпе илсе тăнă, çав вăхăтрах нимĕçсем Иранран çĕр мамăкĕ, çăм тата ытти таварсем йӳнĕ хакпах илсе тăнă.

Совет войскисемпе Англи войскисем пырса кĕриччен Иран правительстви Реза — шах хĕстернипе рисăн, çырла-çимĕçсен мĕнпур тупăшне, çавăн пекех çăма, çĕрмамăкне тата ытти таварсене Германине сутса янă. Çаксене пурне те çĕршывра продовольстви тĕлĕшĕнчен çавтери хĕсĕк пулнă вăхăтрах туса пынă. Фашистсем Иранран мĕн сăптăрса илме май пулнă—пурне те илнĕ, çав вăхăтрах ăна промышленность таварĕсем пама чарăнса тăнă. Германия Ирана паровозсем, чугунçул оборудованийĕсем, машинăсем тата ытти те парса тăрас тĕлĕшпе Иран умĕнче илнĕ хăйĕн обязательствисене пурнăçа кĕртсе пыман.

Гитлеровецсем Ирана мĕнле çаратни Иранри таможеннăй тĕп управлени пичетлесе кăларнă официаллă даннăйсенчен лайăх курăнса тăрать. Çав даннăйсем тăрăх çакă паллă: иртнĕ çул Германия Иранран 393 миллион риаллăх тавар турттарса кайнă, çав вăхăтрах Ирана таварсем 159 миллион риаллăх кăна кӳрсе килнĕ. Çапла вара, пĕр çулшăн кăна Германин Ирана татмалли парăм 230 миллион риаллăх пулса юлнă, çакă вăл Иран çĕршывĕн бюджетĕнче 10 процент пулать. Совет войскисем Тавриза пырса кĕрсен унта Германине ăсатма çăм, тир-сăран, çырла-çимĕç тиесе лартнă грузсене эшелонĕ-эшелонĕпе тĕл пулнă. Иран халăхĕ тăрăхса каяссинчен шикленсе, нимĕçсем тулла çĕрле, ытти таварсен тĕркисем айне пытарса, вăрттăн турттара-турттара тухса кайнă. Тавризра почтăра супăнь, конфет, çу, пăрçа тултарнă посылкăсем, тата ку çеç те мар — типĕтнĕ укроп тултарнă посылкăсем те выртаççĕ, çавсене пурне те гитлерла агентсем хăйсен çемьисем патне яма хатĕрлесе хунă пулнă. Паллах, хăйсен «суту-илӳ деятелĕсем» тесе, Германи фашисчĕсем Ирана гестапо агенчĕсене, разведчиксемпе диверсантсене çĕршерĕн те çĕршерĕн ярса тăнă.

Хăйсене хăйсем кунта хуçа вырăнче туйса тăрса, вĕсем фашистла пропагандăна анлăн сарса пынă. Çав шутпа вĕсем Перси чĕлхипе тăтăшах радиопередачăсем туса иртернĕ, Иранра çав передачăсене итлессине организацилесе пынă, радиоприемниксемпе программăсене сарса пынă. Нимĕçсем Германире пулнă Тавриз çыннисен адресĕсене шыраса тупса, çав çынсем патне пропагандăллă брошюрăсемпе кĕнекесем тӳлевсĕр тăтăшах ярса тăнă. Иран хулисенче Германин пропагандăллă картинисене кулленех кăтартса пынă, çав картинăсене те кино хуçисене тӳлевсĕр парса тăнă. Мĕнпур рекламăллă проспектсене фашистла листовкăсем чике-чике янă т. ыт. те.

Çапла вара Германи агенчĕсем, шах тата унăн хӳрешкисем пулăшнипе усă курса, Иранра хуçа пулса тăнă. Халĕ ĕнтĕ Иран халăхĕн мĕнпур сийĕсемшĕн паллă: вĕсен çĕршывне валли гитлерла Германин колонийĕ пулмалли шăпа хатĕрленĕ пулнă. Çав шăпаран Иран çĕршывне ССР Союзĕпе Англин çирĕп те татăклă ĕçĕсем кăна çăлса хăварчĕç.

Вăрçа пула ывăнса çитнине кăтартса паракан çырусем

ЛОНДОН, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Германи халăхĕ вăрçа пула пусăрăннă шухăш-кăмăлсем нимĕçсем США-ра пурăнакан хăйсен тăванĕсемпе юлташĕсем патне çыракан çырусенче те палăраççĕ. Гамбургран çырнă пĕр çырура çапла каланă: «Паллах, вăрçă тата унăн юлашкийĕсем пире кулянтараççĕ. Çакă вăл хăçанччен чăсăласси паллă мар. Вăрçăн мĕнпур йывăрлăхĕ пирĕн çине ӳкет. Икĕ вăрçă пĕр ăрушăн — питех те нумай». Тепĕр çырун авторĕ çапла çырать: «Çак хăрушă вăрçă пĕттĕрччĕ. Анчах çав вăрçа ытларах та ытларах çĕршывсем хутшăнаççĕ. Эпир чăтса пурăнас пулсан, ухмаха тухма пулать. Икĕ çул вăрçатпăр ĕнтĕ, кам пĕлет, хăçан пĕтет вăл тата йĕркеллĕ пурнăç хăçан та пулсан каллла çавăрăнса килĕ-ши».

Лейпцигран медсестра çапла çырать: «Кăçалхи çул уйрăмах инфекциллĕ чирсем нумай, çав чирсемпе ытларах пирĕн ачасем чирлеççĕ. Шкулсем çитмен пирки вĕсем хутла вĕренеймеççĕ, тăнсăр çитĕнеççĕ».

Çырусен авторĕсем хăйсем хăранине пытармасăр сывлăшри тапăнусем çинчен те çыраççĕ. Пĕтĕм халăхăн шухăш-кăмăлсене Гейдельбергран çырнă çыру лайăх кăтартса парать, унта çапла çырнă: «Кашни кунах эпир вĕсем килесрен хăраса çывăрма выртатпăр». Гамбургран çапла çыраççĕ: «Вăрçă малалла пырать. Пирĕн çине бомбăсем пăрахаççĕ, çакă, паллах, питĕ йывăр. Эпир тăтăшах çывăрса тăраймастпăр, вăл вара нервăсемшĕн йывăр». Нумайĕшĕсем, уйрăмах Гамбургра пурăнакансем, ютçĕршывсенче пурăнакан хăйсен тăванĕсенчен куçса кайма укçа ярса пама ыйтаççĕ. «Эпĕ Гамбургра пурăнакансен пурин те хуларан тухса каймалла, тесе шутлатăп, — тесе çырать пĕр çырун авторĕ. — Нумай чухне эпир вилĕм умĕнчех тăнă, эпир ку тĕнчере мар, леш тĕнчере пурăнатпăр».

Çырусен авторĕсем Германия СССР çине тапăннă пирки шикленсе çыраççĕ. Вăрçă çĕнтерӳ илсе килнине никам та шанмасть. Грейсвальдран çырнă çырура çапла каланă: «Çак вăрçă хăвăртрах пĕттĕрччĕ, эпир хамăр ачасемшĕн питех те шикленетпĕр». Кильрен çырнă çырура автор: «Эпир Берлинран тавăрăннă чухне Россияпа вăрçă пуçланни çинчен пĕлтĕмĕр. Эпир çавтериех хумханса ӳкнипе хамăр лармалли поезд çине мар, урăх поезд çине ларнă», тесе çырать.

Америка журналĕ Венгрин генеральнăй штаб начальникĕ отставкăна тухнин сăлтавĕсем çинчен

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 20-мĕш. ТАСС). Америкăри «Ньюс уик» журнал çапла пĕлтерет: нумаях пулмасть чирленĕ тенĕ сăлтавпа отставкăна тухнă Венгрин генеральнăй штаб начальникĕ Верт чăннипе Германин верховнăй командованийĕн приказĕпе килĕшмен пирки хăйĕн вырăнĕнчен тухнă. Çав приказ тăрăх, Венгри войскисене фронтăн малти линийĕсем çине янă пулнă, çав вăхăтрах нимĕç çарĕсем фронтăн çав участокĕнче тылра юлнă.

АНГЛИН ХĔÇПĂШАЛЛА ВАЙĔСЕМ. **Укерчĕк çинче:** Англине пырса çитнĕ Канада войскисен смотрĕ. (ТАСС фотохроники).

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

ЛОНДОН, сентябрĕн 21-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: ĕнер Англи авиацийĕ Норвегири, Çурçĕр-Хĕвеланăç Германири, оккупациленĕ Францири çар объекчĕсем çине вĕçсе пырса тапăннă. Лилль тата Руан хулисенчи судостроительнăй верфьсем, Шербургри доксем тата Азбрукри, Абвилри чугунçул узелĕсем çине бомбăсем пăрахнă. «Вĕçекен крепость» йышши бомбардировщик Эмденри объектсене, «Бленхейм» бомбардировщик — Норвеги çыранĕнчи завода атакăланă.

Ĕнер Голланди çыранĕ хĕррине пырса тапăннă вăхăтра неприятель суднисен икĕ караванне атакăланă. Пĕр караванри 5 пин регистровăй брутто-тонна тоннажлă 1 парохода вут хыптарнă тата темиçе бомба лекнипе пысăк танкера сиенленĕ. Тепĕр караванри 7 пин регистровăй брутто-тонна тоннажлă суднăна сиенлетнĕ, тăватă парохода вут хыптарнă тата теприне хытă сиенленĕ.

Агентство тата çакна кăтартать: юлашки эрне хушшинче Англи истребителĕсем 53 «Мессершмитта» персе ӳкернĕ. Эрнере ку рекордлă цифра пулса тăрать. Англия 8 бомбардировщик тата 33 истребитель çухатнă.

Информаци министерстви пĕлтернĕ тăрăх, сентябрĕн 21-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англи бомбардировщикĕсем Франкфурт, Берлин тата Çурçĕр-Хĕвеланăç Германин ытти хулисем çине бомбăсем пăрахнă. Франкфуртра тата Берлинра нумай пушарсем тухнă. Ытти самолетсем Остендери доксем çине вĕçсе пырса ăнăçлăн тапăннă. Англин тăватă самолечĕ хăйсен базине таврăнман.

Авиаци министерстви кăларнă коммюникере çапла пĕлтернĕ: сентябрĕн 21-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле неприятелĕн авиацийĕ Англире пысăк активлăх кăтартман. Кăнтăр тата Хĕвелтухăç Англин хăшпĕр пункчĕсем çине пăрахнă бомбăсем пысăк мар сиен тунă тата нумай мар жертвăсем кӳнĕ. Неприятелĕн пĕр самолетне пĕтерсе тăкнă.

ЛОНДОН, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Официальнăй йĕркепе çапла пĕлтереççĕ: сентябрĕн 21-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англи бомбардировщикĕсем Балтика тинĕсĕ хĕрринчи Германин Штеттин ятлă пысăк порчĕ çине вĕçсе пырса тапăннă. Штеттинри доксем, складсем, чугунçулсем, верфьсем çине бомбăсем пăрахнă. Çыранри оборонăн самолечĕсем çав çĕрлех Нант çывăхĕнчи объектсем çине бомбăсем пăрахнă.

Оккупациленĕ çĕршывсенчи лару-тăру

Фашистла Германия оккупациленĕ çĕршывсен экономикине пĕтĕмпех хăйĕн вăрçă машини интересĕсене пăхăнтарас тесе, Франци тĕлĕшпе хăйĕн планĕсене уйрăмах тăрăшса туса пырать. Виши правительствин политикипе килĕшменнине кура отставкăна тухнă Эрво Альфон, Франципе Германи хушшинче тунă перемири ĕçĕсенче эксперт пулса хутшăннăскер, каласа панă тăрăх, çак план Францине Германин чăн-чăн вассалĕ туса хума палăртнă. Çурçĕрти департаментсем Бельгие куçса каймалла та, унпа пĕрле пĕтĕм хăйĕн продукцине Германине парса тăракан промышленноçлă район пулса тăмалла. Францин ытти районĕсенче промышленноçа пĕтерсе лартмалла.

Халăх çапла пĕр вăтанмасăр хуçаланнине протестленине хирĕç ответлесе нимĕçсем хăйсем тытса илнĕ районсенче хаяр террор сарса янă.

Сăмахран, Норвегире хăшпĕр предприятисене нимĕçсен хĕçпăшалллă отрячĕсем сыхласа тăраççĕ. Норвеги рабочийĕсем асаплантарса вĕлерессинчен хăранипе Германи влаçĕсен представителĕсем ăçта ĕçлеме хушнă, çавăнта ирĕксĕрех ĕçлеççĕ. Чылай рабочисене концентрациллĕ лагерьсене ăсатнă. Норвегин пĕтĕм промышленноçне Германин «И. Г. Фарбениндустри» фирмин директорĕн Купфенбергăн контрольне панă. Забастовкăсемпе демонстрацисем пыни çинчен çĕршыври нумай хуласенчен пĕлтерӳсем килсе тăраççĕ. «Стокгольмс тиднинген» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Квислинг агенчĕсем Кăнтăр Тронделагра профсоюзсен фондне тытса илме хăтланнă чухне вĕсене питĕ хытă хирĕç тăнă.

Сентябрĕн 7-мĕшĕнче Англи авиацийĕ Осло хулин гаванĕ çине вĕçсе пырса тапăннине курнă çынсем каласа панисене «Дейли мейл» хаçат пичетлесе кăларнă. Сиренăсем янраса кайнă хыççăн хула халăхĕ урамсене тухнă. Сывлăшра мĕн пулса иртнисене асăрхама чылай çынсем суртсен тăррисем çине хăпарнă. Арçынсемпе хĕрарăмсем тата ачасем скверăсемпе парксене пухăннă, Англи самолечĕсем доксем çинче пикировкăсем туса вĕçнине асăрхаса тăнă. Англи самолечĕсем çар объекчĕсем çине кăна бомбăсем пăрахасси çинчен кашниех пĕлсе тăнă. Самолетсем вĕçсе кайнă хыççăн хула патриотла демонстрацине хăй тĕллĕнех пухăннă, халăхăн пысăк ушкăнĕсем Хакон короле чысласа саламланă.

Францире те кĕрешӳ вăйланса пырать. Виши правительствин шалти ĕçсен министрĕ Пюше каланă тăрăх, юлашки вăхăтра нимĕçсене хирĕç террорла актсем час-часах пулса пыраççĕ. Кун пек тапăнусем малалла пулса пырсан,—тенĕ Пюше,—нимĕçсем полици функцине пĕтĕмпех хăйсен аллине илĕç тата оккупациленĕ зонăра хĕвел ансан хĕвел тухиччен халăха урамсене тухма чарни те пулма пултарĕ, заложниксенчен нумайĕшне пере-пере вĕлерĕç.

Югославире партизанла вăрçă çавтери сарăлса кайнă, партизансене хирĕç войскăсен чăн-чăн çапăçусем туса иртерме тивет. Табор çывăхĕнчи Хруг тăвĕнчи шăтăксенче партизансен хăйсен тĕп хваттерĕ пулнă. Темиçе кун каярах партизансем Табора засада тунă та хулана çĕмĕрсе кĕрсе кайнă, çар склачĕсене пĕтерсе тăкнă. Каярах оккупациллĕ войскăсене турттарса килекен парохода путарнă.

Партизансем Боснири Доррл Добрильин хулине тытса илнĕ, Германи валли ĕçлекен мĕнпур промышленноçлă предприятисене чарса лартнă.

Сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС).

Гитлерла Европăра Францине мĕн кĕтет

ЛОНДОН, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Франци журналисчĕ, Лондонри радио комментаторĕ Пьер Бурдан хăйĕн сăмахĕнче вăл Францирен илнĕ интереслĕ документ çинчен каласа панă. Вăл Францин суту-илӳ ĕçĕсен эксперчĕ Эрво Альфон çырăвне вуласа панă, Эрво Альфон Германин перемири тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен комисси ĕçне хутшăннă пулнă. Çав çырура Альфон Виши правительствинчен хăйне отставкăна тухма ирĕк пама ыйтать. Хăйĕн заявленийĕнче Альфон çакăн пек сăлтав кăларса тăратать: вăл хăй Германипе пĕр шухăшлă пулса ĕçлес политикăпа килĕшменнине палăртать, çавăн пек ĕçлени, унăн шухăшĕпе, Францине вилĕм патне илсе пырать. Германи чиновникĕсемпе калаçса таталнă чухне,—тесе калать Альфон хăйĕн заявленийĕнче, — эпĕ нимĕçле Европăра Францин ăраскалĕ мĕнле пулассине туйса илме пултарнă. Экономика енчен илсен, Франция Германин чăн-чăн вассалĕ пулса тăрать. Çурçĕрти департаментсем Бельгине куçаççĕ тата вĕсем Бельгипе пĕрле промышленноçлă район пулса тăраççĕ, çав районри мĕнпур продукцине Германине ярса тăмалла пулать. Промышленность таварĕсемпе продовольстви Германи валли кăна пулаççĕ. Пурнăç шайĕ Францире чылаях чакать. Францин ытти вырăнĕсенче промышленноçа пĕтерсе лартаççĕ. Хăшпĕр районсенче роскошь япалисем туса кăларакан предприятисем лартаççĕ, çав предприятисен таварĕсене те Германине илсе каймалла пулать. Францине экономика енчен чура туса хурас системăна халĕ Брюссельре ларусем иртерекен Германи чиновникĕсем вĕренеççĕ. Франци представителĕсене нимĕçсем иртерекен канашлусене чĕнмелле, анчах приказ илме кăна чĕнмелле пулать. Кашни француз,—тесе калать Альфон юлашкинчен, — нимĕçсем ыйтнине тивĕçтерес тĕлĕшпе ĕçлекен этем-машина пулса тăрать.

Нимĕçсем хăйсен çухатăвĕсене мĕнле пытараççĕ

ХĔВЕЛАНАÇ ЕНĔ, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Нумаях пулмасть нимĕçсем йышăннă Сеченка ялĕ çывăхĕнче виçĕ ретпе виле тăприн куписем чăсăлаççĕ. Хурăнран тунă хрессем çине пулясемпе снарядсен ванчăкĕсем шăтарнă каскăсене тирсе хунă. Хăшпĕр каскасен 3—4-шар шăтăк. Пĕр каска çинче çавăн пек шăтăксене вунпĕр таран шутласа кăлартăмăр. Хĕвеле, çăмăра, çиле пула нумай хрессем çинче çырнисем пĕтнĕ, хăшпĕр хрессем çинче çырнисем лайăх курăнса тăраççĕ. Акă кунта стрелок Эрнст Шниц, леререх обер-ефрейтор Антон Бредемейер выртать. Нимĕçсем вилнĕ салтаксене хăйсен окопĕсемпе юнашар васкаса пытарнă.

Çăва çинче 40 шăтăк, 40 хрес, 40 хушамат. Чăннипе илсен, нимĕçсем çав шăтăксене 300 ытларах салтак пытарнă. Ефрейтор Вильгельм Бербил ӳчĕпе пĕрле 7 салтака пытарнă. Фельдфебель Генрих Мунд шăтăкне 11 виле пăрахнă. Ытти шăтăксенче те çавăн пекех.

Хăйсен çухатăвĕсене пытарас шутпа, нимĕçсем ытти ĕçсем те туса иртереççĕ. Çав ял районĕнчех пĕр çырма урлă пĕчĕк кĕпер пур. Çав кĕпер айĕнче нимĕç салтакĕсен виллисен шăтăкĕсене пытарса хăварнă.

Фашистла командовани темĕнле хăтлансан та хăйĕн çухатăвне пытарма пултараймасть. Нимĕç салтакĕсем хăйсен килĕсене темиçе кун хушшинче ротăсемпе батальонсенче çĕршер, пиншер çын вилсе пĕтни çинчен çырса пĕлтереççĕ. Нимĕçсен 240-мĕш пехота полкĕнче пирĕн пĕр атака хыççăн мĕнпурĕ те 25 çын кăна чĕрĕ юлнă.

Ф. ЖАДАЕВ.

Бельги патриочĕсен кĕрешĕвĕ

Фашистла Германия Совет Союзĕ çине ултавлăн пырса тапăннă хыççăн Бельгире саботажсемпе забастовкăсем тăвасси чылай ӳснĕ. Германи влаçĕсем Бельгири пур профсоюзсене те хăйсене пăхăнтарса тăма хăтланнă. Çапла хăтланни арканса кайнă. Рабочисен класĕ татăклăн хирĕç тăма пуçланă. Боринаж горнякĕсем ирĕклĕ профсоюзсене хӳтлесе забастовка тунă. Бельгин металлурги тата пиравăр предприятийĕсенчи забастовкăна 125.000 рабочи хутшăннă. Германи войскисем Совет Союзне пырса кĕрсен, Бельгин центрти районĕнчи 1.200 горняк ĕç пăрахнă та протестлесе демонстраци тунă.

Кашни кунах телефонпа телеграф çыхăнăвне татаççĕ, Германин продовольстви склачĕсенче пушарсем тухаççĕ. Нимĕçсем валли ĕçлекен заводсене вут тĕртни тата взрыв туни сайра мар пулса пырать. Бельги патриочĕсем поездсене çул çинчен сирпĕтсе яраççĕ. Çаксем пурте гестапон хаяр террорне пăхмасăрах пулса иртеççĕ.

(ТАСС).

Грецири выçлăх

Грецин икĕ миллион ытла ачи-пăчисем çитес хĕлле выçса лармалла пулаççĕ. Грецире вăтам шутпа куллен 600 çын выçса вилет. Продовольстви енчен çĕршывра питех те йывăр. Афины хулинче çăкăр памалли норма кунне 140 грамм. Германи салтакĕсем халăха çаратса спекуляци тăваççĕ.

Хаярран хĕстернине пăхмасăрах, Грецире саботаж тума чарăнмаççĕ. Нумай пулмасть, Германи танкĕсемпе орудийĕсене тиенĕ Болгарин икĕ пароходне Пирей гаванĕнче взрыв туса çĕмĕрнĕ. (ТАСС).

Германире фашизма хирĕçле кĕрешӳ

ЛОНДОН, сентябрĕн 21-мĕш. (ТАСС). Германин «Дейчландзендер» радиостанци передачисене темиçе хутчен те темĕнле сасă хутшăнса фашизма хирĕçле сăмахсем калани çинчен пĕлтернĕччĕ. Афи агентстви пĕлтернĕ тăрăх, сентябрĕн 20-мĕшĕнче çав сасă хутшăннине пула радиостанци хăйĕн ĕçне пĕтĕмпех чарса лартнă.

Чехословакири массăллă саботаж

Июль уйăхĕнче кăна Чехословакире 11 поезда крушени пулнă, августра боеприпассем тиенĕ поезд çунса кайнă, тепĕр крушени вăхăтĕнче нимĕçсен 250 офицерĕпе салтакĕ вилнĕ. Чех халăхĕ тырра пĕрмаях пĕтерсе тăкасси ӳссе сарăлса пырать, çавăнпа нимĕçсен влаçĕсем хресченсене çĕрле пӳрчĕсенчен тухма чаракан приказ кăларнă. (ТАСС).

Буэнос-Айресра Германие хирĕçле демонстраци пулса иртнĕ

ЛОНДОН, сентябрĕн 20-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер Буэнос-Айресра Германие хирĕçле демонстраци пулса иртнĕ. Демонстрантсем Германи посольствин çуртĕ çине чулсем ыватнă.

Посольство çуртĕнче вут чĕртекен бомба, çунакан шĕвек тултарнă бутылка тупнă.

ВЛКСМ Шупашкар хула комитечĕн черетлĕ пленумĕ

Сентябрĕн 20-мĕшĕнче ВЛКСМ Шупашкар хула комитечĕн черетлĕ IV-мĕш пленумĕ пулса иртрĕ.

Пленум хулари комсомолецсемпе çамрăксем хушшинче çар ĕçне вĕренесси мĕнле пыни çинчен сӳтсе-явса решени йышăнчĕ.

Пленум ВЛКСМ Шупашкар хула комитечĕн секретарĕ пулса ĕçлеме Е. Стешова юлташа суйларĕ. Л. Михайлов, М. Пескова юлташсене ВЛКСМ хула комитечĕн бюро членĕсен составне кĕртрĕ.

Шăлан çырли пухăр!

Пирĕн республикăра шăлан çырли нумай. Кăçал çав шăлан çырлине 333 тонна пуçтармалла. Нумай пулмасть Чăвашпотребсоюз, Наркомпрос тата ВЛКСМ Чăваш обкомĕ республикăри шкулсене юлташла çыру янă. Çырура пионерсемпе шкул ачисене шăлан çырли пуçтарас тĕлĕшпе воскресник туса иртерме хушнă.

М. ДАНИЛОВ.

* * *

ÇĔРПУ. Уйкассинчи туллимар вăтам шкулта вĕренекен ачасем воскресник туса 60 килограмм шăлан çырли пухрĕç. Уйрăмах Гурьева, Сергеев, Иванова вĕренекенсем 3—5-шер килограмм таран пухса пачĕç.

Г. ПЕТРОВ.

Пахча-çимĕçсем типĕтеççĕ

Республикăри Торгсоюзплодоовощь контори хăяр сутăн илсе хатĕрлес ĕçе лайăх организациленĕ. Хăяр тăварламалли плана та ытлашшипех тултарчĕ.

Кăçалхи çул пахча-çимĕçсене типĕтесси пысăк вырăн йышăнса тăмалла. Ĕçе лайăх организациленĕ предприятисенче пахча-çимĕçсене типĕтме тытăннă та ĕнтĕ. Кĕтеснерти сушилка завочĕ сентябрĕн 5-мĕшĕнче ĕçлеме пуçланă. Ку завод хăйĕн планне кулленех тултарса пырать. Заводра ĕç вăйĕ çителĕклĕ. Вут-шанкă та пĕтĕм сезона çителĕклĕх хатĕрлесе хунă.

Н. ЮМ.

Пĕр чăхран 90 çăмарта илнĕ

ÇĔРПУ. «Новая жизнь» колхозăн чăх-чĕп ферминче колхозница Татьяна Хрисанова юлташ ĕçлет. Вăл чăх-чĕпсене лайăх пăхать.

Хрисанова юлташăн кăçал кашни чăхран 70-шер çăмарта илмелле пулнă, сентябрĕн 9-мĕш тĕлне вăл 90-шер çăмарта илчĕ. Çавăн пекех çамрăк чĕпсене ӳстермелли плана та 96 процент тултарчĕ.

Хрисанова юлташ кашни чăхран çăмарта илес плана иртерсе тултарнăшăн, партипе правительство йышăннă постановлени тăрăх, ĕçкунĕ çумне хушса 405 çăмарта илет.

Е. БОЛЬШАКОВА.
Райçĕрĕç пайĕн зоотехникĕ.

Укçа-тенкĕ пухас ĕçре малта пыраççĕ

ÇĔРПУ. Çĕн сала ялсоветне кĕрекен колхозсем государствăна укçа-тенкĕ пухса парас тĕлĕшпе малти ретре тăраççĕ. Виççĕмĕш Пятилетка (тăваттăмĕш çулхи кăларăм) Заема вĕсем пурте çырăнса, заем укçине те пĕтĕмпех пухнă. Ялхуçалăх налогĕ, страховка укçисене, государство умĕнчи ытти парăмсене те сентябрĕн 15-мĕшне 100 процентпех парса татнă. Çĕн сала ялсовечĕ государствăна укçа-тенкĕ пухса парас ĕçе 136 процент тултарнă.

Н. ЯСНОПОЛЬСКИЙ.

Хĕле хатĕрленетпĕр

ÇĔРПУ. Районри малта пыракан колхозсем хĕле лайăх хатĕрленеççĕ. «Ĕмĕт» колхоз выльăх витисене пĕтĕмпех хĕле кĕме хатĕрлесе çитернĕ. Выльăхсем валли 80 тонна силос хывнă. «Ударник» колхоз 20 ĕне валли вите, «Красный пахарь» колхоз лаша вити, «1905 год» колхоз чăх вити туса пĕтерчĕç. Выльăх витисене хĕле кĕме хатĕрленипе пĕрлех, «Коминтерн» колхоз 60 тонна, «Цивильстрой» колхоз 75 тонна, «КИМ» колхоз 60 тонна, «Молодая сила» колхоз 120 тонна силос хыврĕç.

В. ИГНАТЬЕВ.
Районри çĕрĕç пайĕн старший зоотехникĕ.

Пĕлтерӳ

Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем пуçтарас тĕлĕшпе ĕçлекен хулари комисси çапла пĕлтерет: сентябрĕн 23-мĕшĕнчен пуçласа ăшă тумтирсене 2-мĕш номерлĕ складра—Р. Люксембург урамĕнчи 12-мĕш номерлĕ çуртра (Горкоммунхоз килкартишĕнче) йышăнаççĕ. Ăшă тумтирсене йышăнаканĕ Мочалов юлташ. 2-мĕш номерлĕ склад кашни кун ирхине 8 сехетрен пуçласа 10 сехетчен тата каçхине 5 сехет те 30 минутăран пуçласа 7 сехет те 30 минутăччен ĕçлет.

Хулари комисси.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. **ТЕЛЕФОНСЕМ:** редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5575. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 448. Ф. б. 58 84 п. л.